

Samorząd
Województwa Opolskiego

REGIONALNY OŚRODEK POLITYKI SPOŁECZNEJ W OPOLU

Obserwatorium Integracji Społecznej
45-315 OPOLE ul. Głogowska 25C
TEL. (77) 44 15 250; 44 16 495 FAX (77) 44 15 259

Stopień zagrożenia ubóstwem w woj. opolskim

**Wielowymiarowa analiza porównawcza
opracowana na podstawie metody wzorca rozwoju**

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Opolu

Stan na 31 grudnia 2014 r.

Wszelkie wykorzystanie analizy w całości lub w części, w tym
zamieszczonych danych statystycznych,
dozwolone wyłącznie z podaniem źródła

Opole, marzec 2015

Spis treści

1. Wprowadzenie	3
2. Ubóstwo – najważniejsze wskaźniki	4
3. Bezrobocie jako istotna przyczyna ubóstwa	11
4. Stopień zagrożenia ubóstwem w woj. opolskim – wyniki badania	12
5. Wsparcie dla osób zagrożonych ubóstwem w woj. opolskim	18
5.1 Pomoc środowiskowa	18
5.2 Koszt pomocy środowiskowej w 2014 r.	19
5.3 Miara rozwoju a pomoc pieniężna udzielana przez ośrodki pomocy społecznej woj. opolskiego w 2014 r.	23
6. Wnioski	28
7. Rekomendacje	30
8. Bibliografia i materiały źródłowe	31
9. Załącznik	32

1. Wprowadzenie

Stopień zagrożenia ubóstwem w woj. opolskim (wg stanu na 31 grudnia 2014 r.) opracowano na podstawie danych pochodzących z Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Opolu, sprawozdawczości wojewódzkiej z zakresu pomocy społecznej (*Sprawozdanie MPIPS-03 z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach za okres I-XII 2014 r.*), Urzędu Statystycznego w Opolu, a także materiałów własnych.

Do jej określenia wykorzystano tzw. metodę *wzorca rozwoju* – ekonometryczno-statystyczne narzędzie badawcze pozwalające na uporządkowanie wszystkich gmin woj. opolskiego wg stopnia zagrożenia tym zjawiskiem, tj. od najbardziej do najmniej zagrożonych ubóstwem¹.

Stopień zagrożenia ubóstwem w gminach woj. opolskiego obliczono przy zastosowaniu 4 zmiennych (odniesionych do liczby ludności gminy) związanych z rynkiem pracy i pomocą społeczną. Są to:

- liczba zarejestrowanych bezrobotnych (ogółem na terenie gminy) – wskaźnik bezrobocia;
- liczba osób w rodzinach otrzymujących pomoc z powodu ubóstwa (wskaźnik niskich dochodów);
- liczba osób w rodzinach wielodzietnych, objętych pomocą społeczną (wskaźnik rodzin wielodzietnych);
- liczba osób w rodzinach niepełnych, objętych pomocą społeczną (wskaźnik rodzin niepełnych).

Dobór powyższych wskaźników uzasadniają badania zjawiska ubóstwa, prowadzone od wielu w Polsce lat przez GUS. Potwierdzają one, że zjawisko to ściśle powiązane jest z bezrobociem, niskimi dochodami rodziny (ze źródeł niezarobkowych) oraz wielodzietnością i niepełnosprawnością².

Powiązanie danych o stanie bezrobocia w każdej gminie woj. opolskiego z danymi o liczbie osób uprawnionych do korzystania z pomocy społecznej pozwala na wyłonienie obszarów najbardziej zagrożonych ubóstwem, przy uwzględnieniu zmian i tendencji zachodzących w czasie (analiza wykorzystuje coroczne statystyki rynku pracy i pomocy społecznej).

W oparciu o metodę *wzorca rozwoju*, wykorzystującą powyższe zmienne, ustalono dla każdej gminy wskaźnik wzorca rozwoju, określający stopień zagrożenia ubóstwem. Wskaźnik ten mieści się w przedziale od 0 do 1, przy czym wskaźniki bliskie 0 określają najwyższe zagrożenie ubóstwem, a bliskie 1 – zagrożenie najmniejsze.

W ramach tego wzorca wyodrębniono 4 poziomy zagrożenia ubóstwem:

- wysoki (0,000 – 0,500);
- umiarkowany (0,501 – 0,600);
- niski (0,601 – 0,700);
- bardzo niski (0,701 – 1).

Analiza nie odzwierciedla potencjału ekonomicznego gmin lub zamożności jego mieszkańców. Wskazuje jedynie na zagrożenie występowania ubóstwem w ujęciu terytorialnym, przy uwzględnieniu 4 przyjętych zmiennych.

¹ Szczegółowe wyjaśnienia metody przyjętej do obliczenia zagrożenia ubóstwem w gminach woj. opolskiego zamieszczono w analizie *Stopień zagrożenia ubóstwem w woj. opolskim. Wielowymiarowa analiza porównawcza opracowana na podstawie metody wzorca rozwoju*, marzec 2012 (więcej na stronie internetowej OIS ROPS w Opolu <http://ois.rops-opole.pl/download/Stopien%20zagrozenia%20ubostwem%202011%20r.pdf>).

² *Ubóstwo w świetle badań GUS, Warszawa 2013* http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/WZ_ubostwo_w_polsce_2013.pdf

2. Ubóstwo – najważniejsze wskaźniki

W Polsce najczęściej stosowana metoda pomiaru ubóstwa odnosi to zjawisko do sytuacji materialnej rodzin, tj. posiadanego dochodu, lub w jego zastępstwie - do poziomu miesięcznych wydatków gospodarstw domowych³.

Na podstawie badań GUS wynika, że w 2013 r. (**dane za 2014 r. będą opublikowane przez GUS najwcześniej pod koniec II kw. 2015 r.**) nie wystąpiły radykalne zmiany w sytuacji materialnej gospodarstw domowych⁴.

W 2013 r. poniżej granicy ubóstwa egzystencjalnego żyło w Polsce 7,4% osób (w 2012 r. 6,8%, tj. o 0,6 punktu proc. więcej niż w 2012 r.). Zwiększenie tego wskaźnika wynikało m.in. ze wzrostu poziomu minimum egzystencji, obliczanego przez Instytut Pracy i Spraw Socjalnych w Warszawie. Wartość minimum egzystencji w 2013 r. w zależności od typu gospodarstwa domowego wzrosła średnio o 4–4,5% (przy ogólnym wzroście cen towarów i usług konsumpcyjnych o 0,9%)⁵.

Głównym czynnikiem wzrostu koszyków minimalnej konsumpcji niż wskazuje na to ogólny wskaźnik inflacji była zarówno droższa tania żywność oraz wyższy poziom opłat za korzystanie z mieszkania komunalnego, w tym opłat za wywóz nieczystości (tzw. ustawa „śmieciowa”)⁶.

W porównaniu do 2012 r. na podobnym poziomie kształtowała się wartość wskaźnika zagrożenia ubóstwem relatywnym (50% średnich wydatków gospodarstwa domowego). W 2013 r. odsetek gospodarstw domowych żyjących poniżej relatywnej granicy ubóstwa wyniósł 16,2%, tj. o 0,1 p. proc. mniej niż w poprzednim roku⁷.

Natomiast wzrost w 2013 r. w kraju do 12,8% wskaźnika osób w gospodarstwach domowych żyjących poniżej ustawowej granicy ubóstwa (w 2012 r. – 7,2%) wynikał ze *zmian w październiku 2012 r. wartości progów interwencji socjalnej, a nie ze zmiany sytuacji bytowej gospodarstw domowych* (w październiku 2012 r. kryterium dochodowe uprawniające do świadczeń z pomocy społecznej wzrosło dla osoby samotnie gospodarującej do 542 zł - z 477 zł, a osoby w rodzinie do 456 zł - z 351 zł)⁸.

Podobnie jak w latach poprzednich, najbardziej zagrożone ubóstwem egzystencjalnym (skrajnym) w Polsce są:

- gospodarstwa domowe utrzymujące się z niezarobkowych źródeł utrzymania (21,5% w stosunku do średniej 7,4% gospodarstw domowych żyjących w ubóstwie skrajnym);
- gospodarstwa domowe o niskim (co najwyżej gimnazjalnym) poziomie wykształcenia osób dorosłych (16,8%);
- rodziny wielodzietne, szczególnie z 4. dziećmi i więcej na utrzymaniu (22,8%);
- gospodarstwa domowe z osobą niepełnosprawną (11%);
- mieszkańcy wsi (11,6%) niż miast (4,6%)⁹.

Spośród typów gospodarstw domowych rodziny wielodzietne stanowią grupę najbardziej zagrożoną ubóstwem skrajnym. W 2013 r. poniżej minimum egzystencji żyła co

³ Cykliczne badania dochodów i wydatków gospodarstw domowych prowadzone są przez GUS i Eurostat.

⁴ *Ubóstwo ekonomiczne w Polsce w 2013 r.* (na podstawie badania budżetów gospodarstw domowych), Informacja sygnałna GUS, 30 maja 2014 r. http://stat.gov.pl/download/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5487/8/1/9/wz_ubostwo_ekonomiczne_w_polsce_w_2013.pdf

⁵ Tamże, s. 2

⁶ Poziom i struktura zmodyfikowanego minimum egzystencji w 2013 r. (na podstawie danych średniorocznych). IPiSS, s. 3

⁷ *Ubóstwo ekonomiczne w Polsce w 2013 r...*, s. 3.

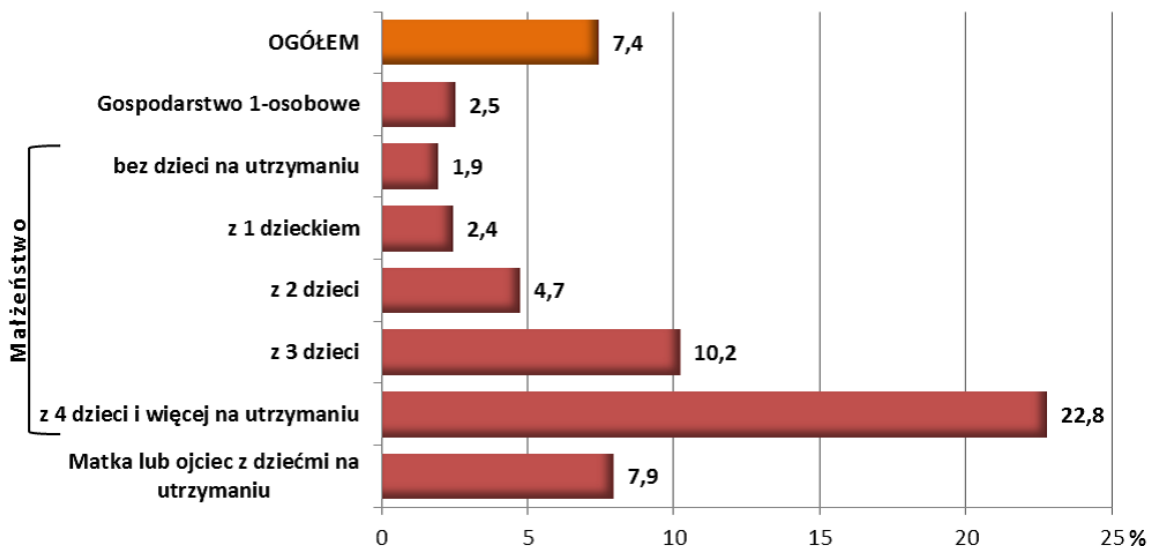
⁸ Tamże, s. 3

⁹ Tamże, s. 4-8.

dziesiąta osoba w gospodarstwach małżeństw z 3 dzieci oraz około 23% osób w gospodarstwach małżeństw z 4 i większą liczbą dzieci.

Osoby tworzące rodziny niepełne były we względnie lepszej sytuacji. Wskaźnik zagrożenia ubóstwem skrajnym dla rodzin niepełnych wyniósł 7,9%. Sytuacja rodzin niepełnych jest zróżnicowana i w przypadku samotnych rodziców z większą liczbą dzieci poziom zagrożenia ubóstwem jest wyższy¹⁰.

Wykres 1. Wskaźnik zagrożenia ubóstwem skrajnym w Polsce w 2013 r. wg typu gospodarstwa domowego (% osób w gospodarstwach domowych)

Źródło *Ubóstwo ekonomiczne w Polsce w 2013 r. (na podstawie badania budżetów gospodarstw domowych)*, Informacja sygnalna GUS, 30 maja 2014 r.

Z danych opublikowanych przez GUS wynika, że w 2013 r. wskaźniki ubóstwa w woj. opolskim – podobnie jak w latach poprzednich, należały do jednych z najniższych w kraju, tj.:

- ubóstwo skrajne (**minimum egzystencji**) dotyczyło **6,1% osób** w gospodarstwach domowych (**w Polsce 7,4%**, a mniej niż w woj. opolskim było w województwach: śląskim – 4,9%, dolnośląskim – 5,1%, mazowieckim – 5,7%, małopolskim – 6,0%, a wskaźnik 6,1% zanotowano jeszcze w woj. łódzkim);
- **ubóstwo relatywne** (50% przeciętnych wydatków) dotknęło **16,1% osób** w gospodarstwach domowych (**średnio w Polsce 16,2%**); wartość tego wskaźnika wzrosła w porównaniu do 2012 r. o 6,2 punktu proc.;
- **ustawowa granica ubóstwa** (dochody są mniejsze niż wyznaczony próg ustawowy) **objęła 11,7% osób w gospodarstwach domowych (w Polsce 12,8%)**, a mniej niż w woj. opolskim było w województwach: śląskim – 8,3%, dolnośląskim – 8,9%, łódzkim – 9,7% i w woj. mazowieckim – 9,9%.

¹⁰ Tamże, s. 6

Tabela 1. Wskaźniki zagrożenia ubóstwem w Polsce w latach 2011-2013 r. ^a
 (% osób w gospodarstwach domowych o wydatkach poniżej wyszczególnionych granic ubóstwa)

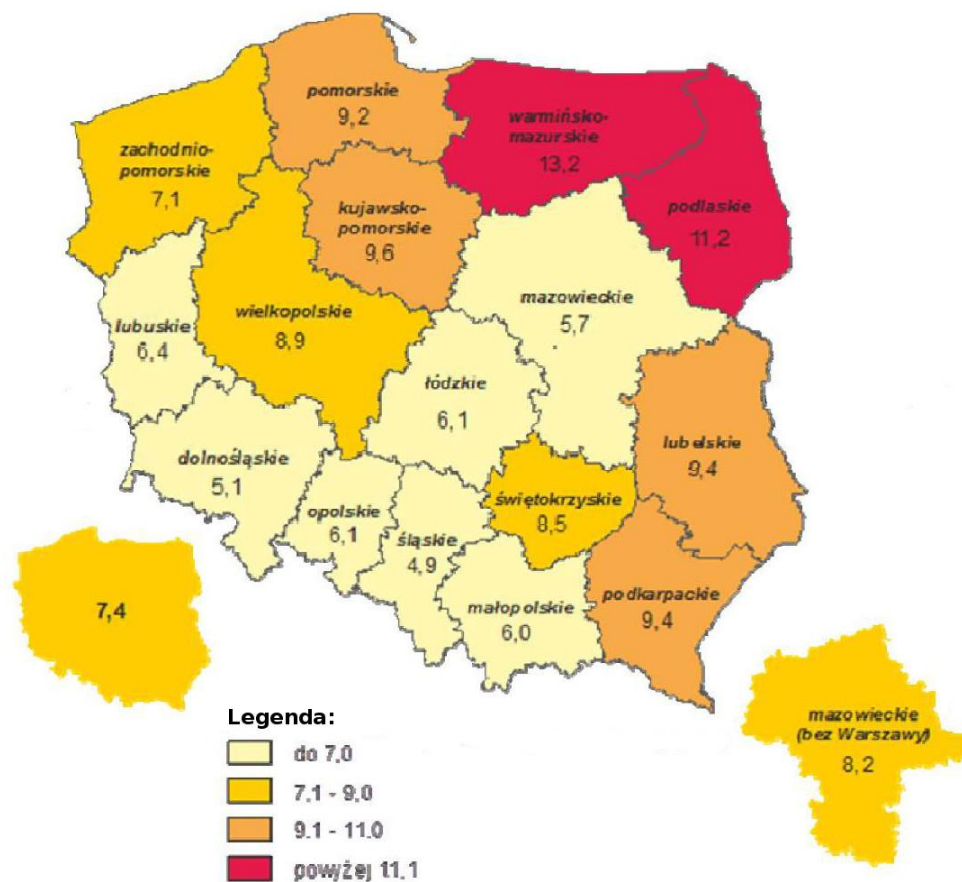
Województwo	Granica ubóstwa skrajnego (minimum egzystencji)			Relatywna granica ubóstwa			Ustawowa granica ubóstwa		
	2011 r.	2012 r.	2013 r.	2011 r.	2012 r.	2013 r.	2011 r.	2012 r.	2013 r.
Dolnośląskie	4,7	4,6	5,1	13,7	12,2	12,1	5,1	5,1	8,9
Kujawsko-pomorskie	7,4	8,3	9,6	18,4	19,6	18,8	6,9	8,4	16,0
Lubelskie	11,0	8,5	9,4	23,3	22,9	21,5	10,3	9,0	17,6
Lubuskie	3,1	4,9	6,4	13,4	13,3	15,0	2,8	5,0	12,2
Łódzkie	5,5	5,7	6,1	13,2	13,4	12,5	5,1	5,7	9,7
Małopolskie	4,8	6,2	6,0	15,0	15,6	15,8	5,4	6,6	12,2
Mazowieckie	4,7	4,7	5,7	12,4	11,5	12,4	4,4	4,6	9,9
Mazowieckie (bez Warszawy)	6,6	6,6	8,2	17,4	16,2	17,2	6,2	6,4	14,0
Opolskie	4,6	4,7	6,1	10,2	9,9	16,1	4,2	4,8	11,7
Podkarpackie	7,1	7,0	9,4	21,6	20,7	20,9	6,8	8,6	16,9
Podlaskie	11,2	10,7	11,2	24,2	23,0	22,7	10,3	10,7	17,6
Pomorskie	9,2	9,8	9,2	19,5	20,3	19,2	9,9	10,6	15,4
Śląskie	4,8	4,5	4,9	12,3	11,3	11,2	4,8	4,8	8,3
Świętokrzyskie	10,1	10,5	8,5	26,3	24,3	19,7	9,2	12,2	13,6
Warmińsko-mazurskie	11,4	13,5	13,2	24,6	24,7	25,4	10,5	13,8	20,2
Wielkopolskie	9,3	8,5	8,9	21,3	19,7	19,2	9,2	8,5	15,5
Zachodniopomorskie	7,5	5,7	7,1	17,9	14,8	15,3	7,3	6,4	11,6
Średnia w kraju	6,8	6,8	7,4	16,9	16,3	16,2	6,6	7,2	12,8

^a Poziom granic w IV kwartale.

Tabela 2. Granice ubóstwa Polsce wg wybranych typów gospodarstw domowych w latach 2011-2013

Granice ubóstwa	Gospodarstwa 1-osobowe			Gospodarstwa 4-osobowe (2 osoby dorosłe + 2 dzieci do lat 14)		
	2011 r.	2012 r.	2013 r.	2011 r.	2012 r.	2013 r.
	w zł					
Skrajnego (minimum egzystencji)	495	519	551	1 336	1 401	1 486
Relatywnego	692	693	706	1 868	1 871	1 906
Ustawowego	477	542	542	1 404	1 824	1 824

Mapa 1. Wskaźnik zagrożenia ubóstwem skrajnym w 2013 r. w Polsce wg województw
(w % osób w gospodarstwach domowych)

Źródło: *Ubóstwo ekonomiczne w Polsce w 2013 r.*, Informacja sygnałna GUS, s. 7

Ubóstwo a dochody ludności

W 2013 r. dochód roczny w przeliczeniu na 1 osobę w gospodarstwie domowym wyniósł średnio 16 349 zł i był najwyższy w regionie centralnym (województwa mazowieckie i łódzkie) – 18 050 zł, a najniższy w regionie wschodnim (województwa lubelskie, podkarpackie, podlaskie i świętokrzyskie) – 14 296 zł. Woj. opolskie wraz z woj. dolnośląskim (region południowo-zachodni), miało drugie, po regionie centralnym, najwyższe średnie dochody na osobę w kraju (17 295 zł)¹¹.

¹¹ *Dochody i warunki życia ludności Polski (raport z badania EU-SILC 2013)*, GUS, Warszawa 2014, <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/warunki-zycia/dochody-wydatki-i-warunki-zycia-ludnosci/dochody-i-warunki-zycia-ludnosci-polski-raport-z-badania-eu-silc-2013,6,7.html> Badanie odnosi się do dochodów z roku 2012

Tabela 3. Przeciętne, roczne dochody do dyspozycji netto na 1 osobę w gospodarstwie domowym w Polsce wg regionów^a

Rok badania	Przeciętne roczne dochody do dyspozycji netto na 1 osobę w gospodarstwie domowym ^b						
	Ogółem	Regiony w Polsce					
		centralny (mazowieckie i łódzkie)	południowy (małopolskie i śląskie)	wschodni (podlaskie, lubelskie, podkarpackie, świętokrzyskie)	północno-zachodni (zachodniopomorskie, lubuskie, wielkopolskie)	południowo-zachodni (opolskie i dolnośląskie)	północny (pomorskie, warmińsko-mazurskie, kujawsko-pomorskie)
Dochód do dyspozycji w zł							
2010	14 442	16 608	14 671	12 024	13 669	15 554	14 093
2011	15 110	16 944	15 448	12 908	14 357	16 216	14 757
2012	15 875	17 658	16 072	13 716	15 442	17 277	15 253
2013	16 349	18 050	16 792	14 296	15 993	17 295	15 621

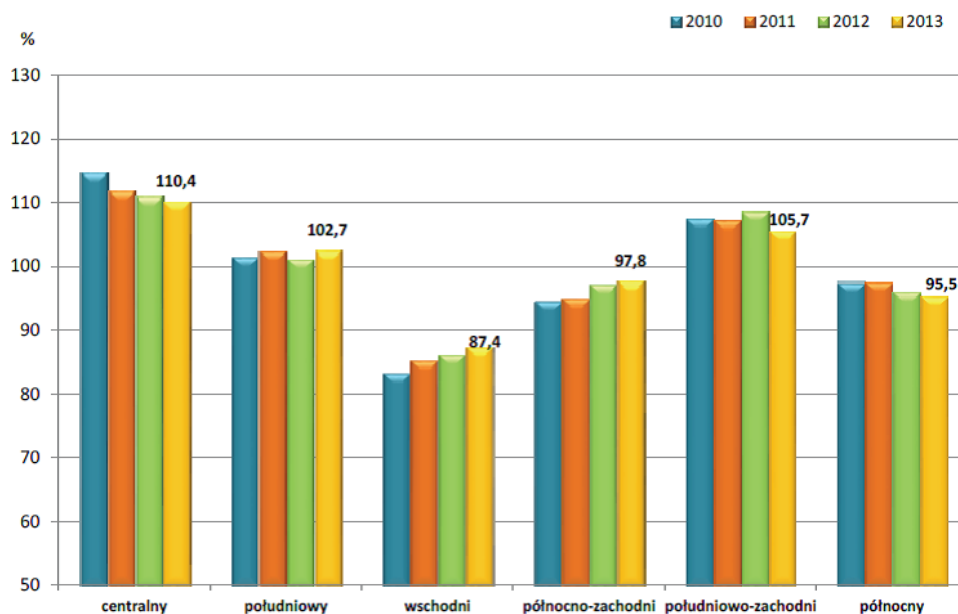
^a Polska na podstawie Rozporządzenia Rady Ministrów z 14 listopada 2007 r. jest podzielona na 6 regionów statystycznych w sprawie wprowadzenia Nomenklatury Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NTS).

^b Zgodnie z metodologią EUROSTAT-u dane dotyczące dochodów pochodzą z roku poprzedzającego badanie.

Źródło: *Dochody i warunki życia ludności Polski (raport z badania EU-SILC 2013)*, GUS, Warszawa 2014, <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/warunki-zycia/dochody-wydatki-i-warunki-zycia-ludnosci/dochody-i-warunki-zycia-ludnosci-polski-raport-z-badania-eu-silc-2013,6,7.html>

Przeciętny roczny dochód będący w dyspozycji mieszkańców regionu południowo-zachodniego stanowił 105,7% średniej wartości w kraju.

Wykres 2. Wskaźnik dochodu do dyspozycji (na 1 osobę) według regionów

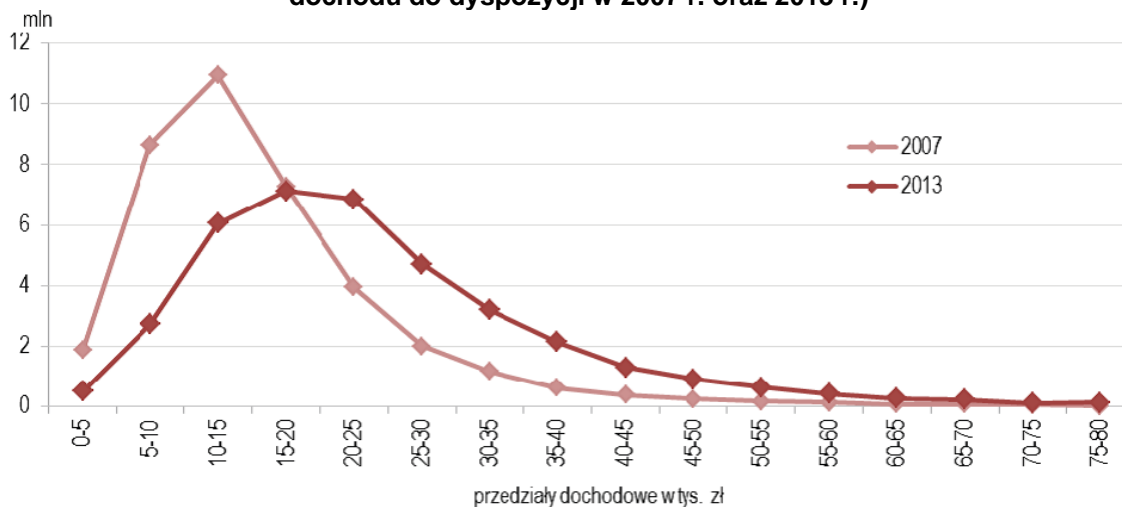

Źródło: *Dochody i warunki życia ludności Polski (raport z badania EU-SILC 2013)*, GUS, Warszawa 2014, s. 148

W 2013 r. współczynnik Giniego, określający stopień nierówności dochodowych, wyniósł 30,7 a jego wartość w latach 2007-2013 zmalała z 32,2 do 30,7 (im wyższa wartość wskaźnika, tym większe nierówności). W omawianym okresie zaobserwowano spadek udziału dochodów w grupach gospodarstw domowych najzamożniejszych oraz najbiedniejszych. W efekcie krzywa rozkładu dochodów wykazywała tendencję do spłaszczenia (wyrównania) i przesunięcia w prawo.

W 2013 r. najliczniejsza grupa dochodowa (7,1 mln osób) dysponowała rocznym dochodem do dyspozycji netto w przedziale 15-20 tys. zł¹².

Wykres 3. Krzywa liczebności (liczba osób według przedziałów rocznego ekwiwalentnego dochodu do dyspozycji w 2007 r. oraz 2013 r.)

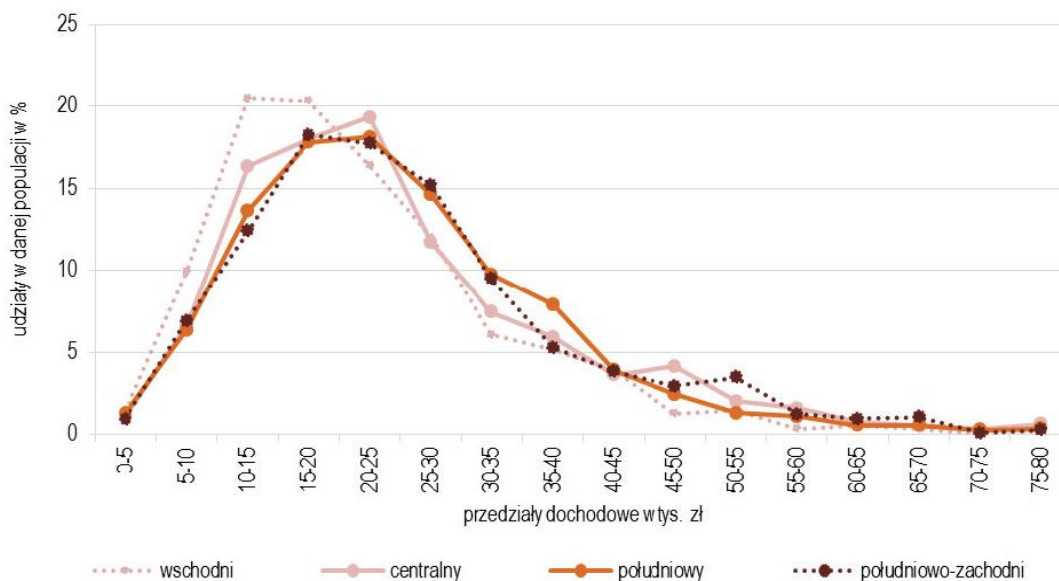

Uwaga: w celu zachowania czytelności na wykresie zaprezentowano jedynie przedziały dochodowe do 80 tys. zł. W rzeczywistości krzywa liczebności jest bardziej rozciągnięta w prawo.

Źródło: *Dochody i warunki życia ludności Polski (raport z badania EU-SILC 2013)*, GUS, Warszawa 2014, s. 157

W regionie południowo-zachodnim, do którego należy woj. opolskie (podobnie jak w regionie centralnym) najczęściej reprezentowane przedziały dochodowe to: 15-20 tys. zł oraz 20-25 tys. zł (po 18% populacji). Częściej niż w pozostałych regionach reprezentowane były również wyższe przedziały dochodowe: 25-30 tys. zł oraz 30-35 tys. zł i wyższe. Natomiast dużo mniej w woj. opolskim (i woj. dolnośląskim) było gospodarstw domowych dysponujących dochodem rocznym w przedziale 10-15 tys. zł i mniej.

Wykres 4. Krzywe częstości dla przedziałów dochodowych w 2013 r. w Polsce wg regionów

Źródło: *Dochody i warunki życia ludności Polski (raport z badania EU-SILC 2013)*, GUS, Warszawa 2014, s. 163

¹² Tamże, s. 157

W 2013 r. według badania EUROSTAT-u, granica ubóstwa relatywnego (poniżej 60% mediany przeciętnych dochodów do dyspozycji netto) wynosiła:

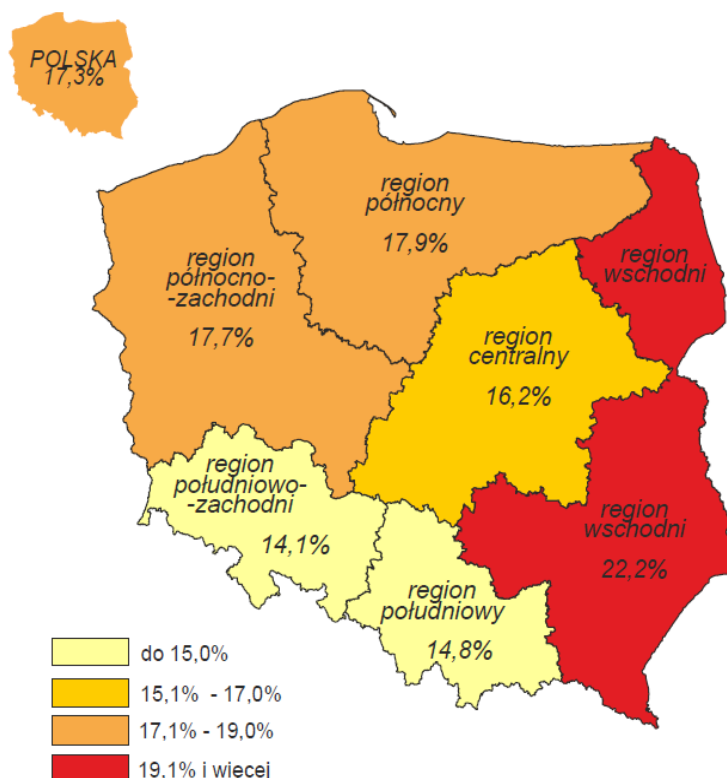
- na 1 osobę rocznie 12 966 zł (1 081 zł miesięcznie);
- dla 4-osobowej rodziny (2 osoby dorosłe i 2 dzieci) 27 228 zł rocznie (2 269 zł miesięcznie).

Jednocześnie zagrożonych ubóstwem relatywnym było 17,3% mieszkańców Polski, przy czym wśród:

- dzieci młodzieży do 17 r. życia – 23,2%,
- osób w wieku produkcyjnym – 16,7%,
- seniorów (po 65. r. życia) – 12,3%,
- osób pracujących – 10,7%,
- bezrobotnych – 43,7%,
- emerytów – 11,1%,
- pozostałych osób nieaktywnych zawodowo – 25,5%.

Najbardziej zagrożeni ubóstwem relatywnym są mieszkańcy regionu wschodniego (woj. podkarpackie, lubelskie, podlaskie i świętokrzyskie) – 22,2% mieszkańców, a najmniej mieszkańcy regionu centralnego (woj. mazowieckie i łódzkie) – 16,2% oraz południowo-zachodniego (woj. opolskie i dolnośląskie) – 14,1% ludności.

Mapa 2. Wskaźnik zagrożenia ubóstwem (po uwzględnieniu transferów społecznych) według regionów w oparciu o badanie EU-SILC 2013^a

^a Rokiem odniesienia dla zmiennych dotyczących dochodów jest rok 2012.

3. Bezrobocie jako istotna przyczyna ubóstwa

Wg stanu na 31 grudnia 2014 r. liczba bezrobotnych w woj. opolskim wyniosła 42 361 osób (spadek w stosunku do 2013 r. o 9 275 osób, tj. o 17,9 %).

Stopa bezrobocia osiągnęła wartość 11,9 % (w 2013 r. 14,3%), co sytuowało Śląsk Opolski na 10 miejscu w kraju (średni wskaźnik w Polsce – 11,5 %).

Najwyższą stopę bezrobocia miały powiaty: prudnicki (18,0%), brzeski (17,6%) i nyski (16,9%), najniższą Miasto Opole (6,0 %).

W 2014 r. **liczba bezrobotnych spadła we wszystkich powiatach województwa opolskiego** (najwięcej w powiecie brzeskim, o 1 850 osób, a najmniej w powiecie krapkowickim, o 251 osób).

We wszystkich powiatach województwa spadła też **stopa bezrobocia** (najwięcej w powiecie brzeskim o 5,0 pkt proc., a najmniej w Opolu Mieście o 0,9 pkt proc.

Tabela 4. Bezrobocie w woj. opolskim w latach 2012-2014

Lp.	Powiaty	Liczba bezrobotnych według stanu na 31 grudnia				Stopa bezrobocia w proc. (średnioroczna)			
		2012 r.	2013 r.	2014 r.	Wzrost / spadek 2013=100%	2012 r.	2013 r.	2014 r.	Wzrost / spadek w pkt. procentowych do 2013 r.
1.	Brzeski	6 314	6 905	5 055	73,2	20,5	22,6	17,6	-5,0
2.	Głubczycki	3 368	3 216	2 730	84,9	19,6	19,1	16,7	-2,4
3.	Kędzierzyńsko-Kozielski	4 922	4 980	4 099	82,3	14,0	14,6	12,4	-2,2
4.	Kluczborski	3 231	3 178	2 626	82,6	15,0	15,0	12,6	-2,4
5.	Krapkowicki	2 684	2 591	2 340	90,3	10,7	10,6	8,9	-1,7
6.	Namysłowski	2 739	2 770	2 308	83,3	18,9	19,4	16,4	-3,0
7.	Nyski	9 567	8 966	7 234	80,7	20,8	20,2	16,9	-3,3
8.	Oleski	2 521	2 455	2 048	83,4	10,5	10,4	8,6	-1,8
9.	Opolski	5 300	5 432	4 525	83,3	13,6	13,8	11,9	-1,9
10.	Prudnicki	3 513	3 766	3 237	86,0	19,3	20,8	18,0	-2,8
11.	Strzelecki	2 627	2 492	1 958	78,6	11,3	10,8	8,5	-2,3
12.	Miasto Opole	4 989	4 885	4 201	86,0	7,1	6,9	6,0	-0,9
Woj. opolskie - razem		51 775	51 636	42 361	82,0	14,2	14,3	11,9	-2,4

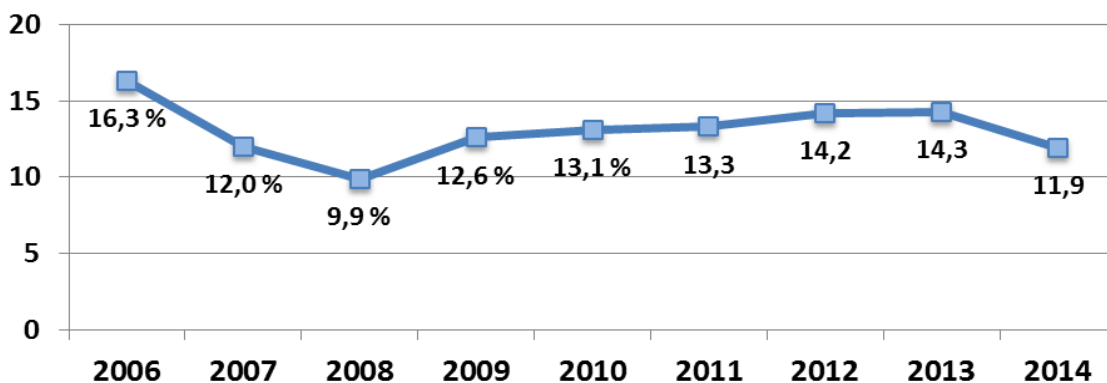
Źródło: obliczenia własne na podstawie statystyk WUP w Opolu;
http://wup.opole.pl/dokumenty/Analiza_sytuacji_na_rynku_pracy_w_2011_roku.pdf;
http://wup.opole.pl/dokumenty/Analiza_sytuacji_na_rynku_pracy_w_2012_roku.pdf oraz
http://wup.opole.pl/start/index.php?option=com_content&task=view&id=33&Itemid=63

Na zmiany stopy bezrobocia i zarejestrowanych bezrobotnych w latach 2012-2014 wpływ miały m. in. spadek liczby ludności województwa, struktura ludności regionu ze zmniejszającą się liczbą osób w wieku przedprodukcyjnym i wieku produkcyjnym oraz sytuacja gospodarcza, która szczególnie w 2014 r. przełożyła się na wzrost zatrudnienia (zmniejszenie się liczby bezrobotnych z tytułu podjęcia pracy i zatrudnienia subsydiowanego - prac interwencyjnych, robót publicznych, refundacji nowoutworzonych stanowisk pracy)¹³.

¹³ Informacja o sytuacji na rynku pracy wg stanu na dzień 31 grudnia 2014 roku, WUP w Opolu, s. 12

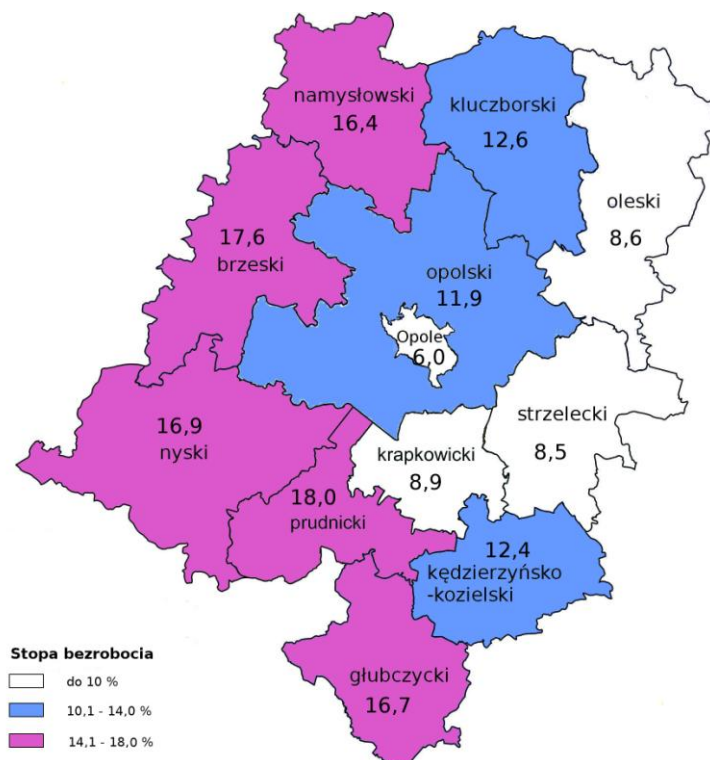
W efekcie woj. opolskie odczuwa podobne tendencje na rynku pracy jak w innych regionach w Polsce, przy jednoczesnej specyficy i wielkości zagranicznych migracji zarobkowych i bardziej zauważalnego niż w innych województwach zjawiska depopulacji¹⁴.

Wykres 5. Stopa bezrobocia w woj. opolskim w latach 2006 - 2014

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych WUP w Opolu

Mapa 3. Stopa bezrobocia w woj. opolskim wg stanu na 31.12.2014 r.

Źródło: Informacja o sytuacji na rynku pracy wg stanu na dzień 31 stycznia 2015 roku, Wojewódzki Urząd Pracy w Opolu

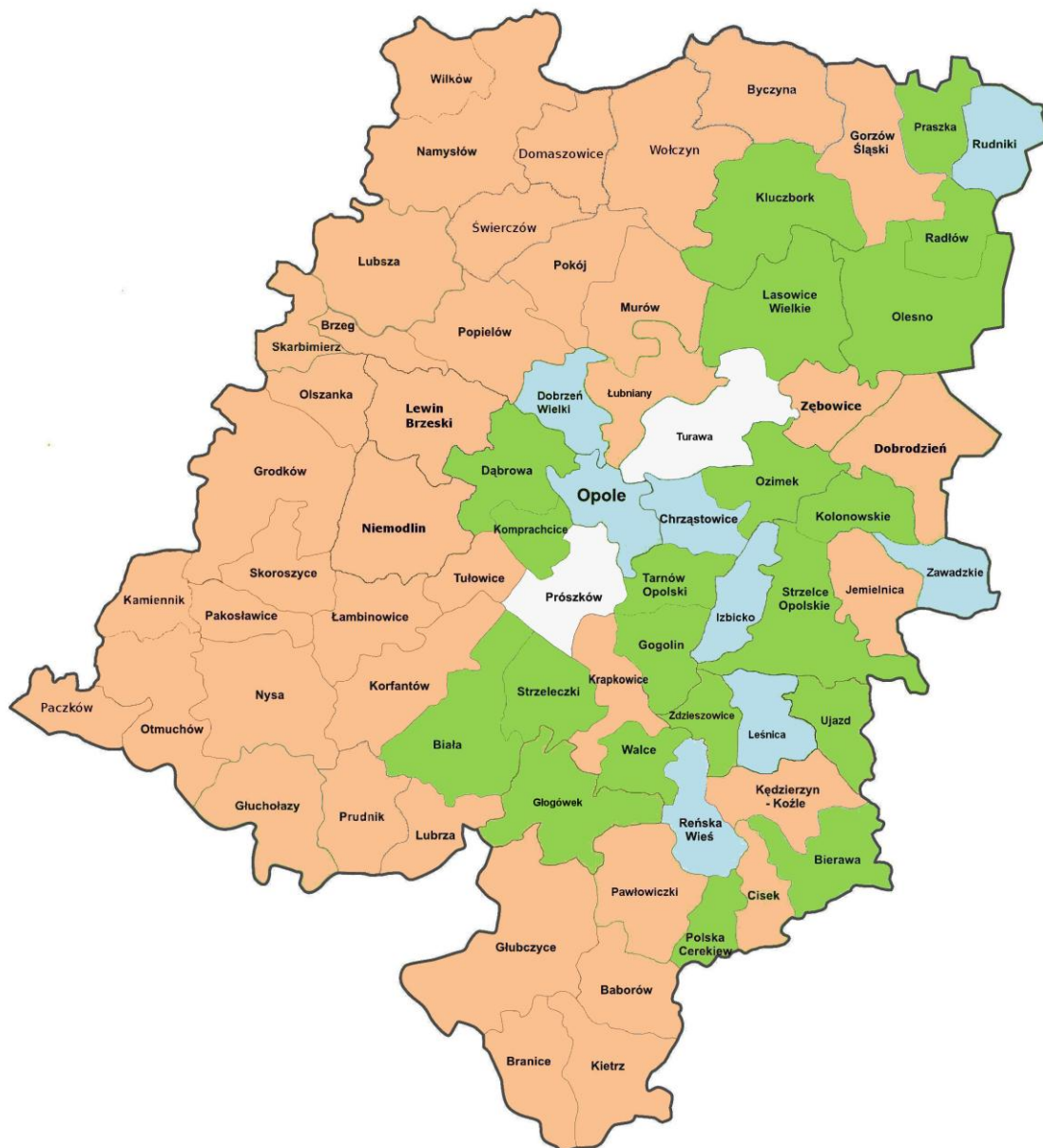
4. Stopień zagrożenia ubóstwem w woj. opolskim – wyniki badania

Na podstawie obliczeń dokonanych w oparciu o **metodę wzorca rozwoju** opracowano „ranking” gmin – od najmniej do najbardziej zagrożonych ubóstwem w woj.

¹⁴ Zob. Ekspertyza wykonana na zlecenie Obserwatorium Integracji Społecznej ROPS w Opolu *Wpływ zagranicznych migracji zarobkowych na sytuację społeczno-demograficzną województwa opolskiego* (<http://ois.rops-opole.pl/index.php?id=40>).

opolskim w 2014 r. Wskaźnik stopnia zagrożenia ubóstwem waha się od najniższej wartości w Otmuchowie (0,417) do najwyższej wartości (1) w Prószkowie.

Mapa 4. Stopień zagrożenia ubóstwem w woj. opolskim
obliczony wg metody wzorca rozwoju – stan na 31.12.2014 r.

Legenda:
Stopień zagrożenia ubóstwem

wysoki	umiarkowany	niski	bardzo niski
0,000 - 0,500	0,501 - 0,600	0,601 - 0,700	0,701 - 1,000

Tabela 5. Stopień zagrożenia ubóstwem w woj. opolskim
obliczony wg metody wzorca rozwoju – stan na 31.12.2014 r. – układ gminny

Lp.	Gmina	Wskaźnik miernika rozwoju w 2014 r. (stopień zagrożenia ubóstwem)	Lp.	Gmina	Wskaźnik miernika rozwoju w 2014 r. (stopień zagrożenia ubóstwem)
1.	Prószków	1	37.	Zębowice	0,485
2.	Turawa	0,806	38.	Namysłów	0,482
3.	Leśnica	0,679	39.	Lubsza	0,481
4.	Rudniki	0,653	40.	Tułowice	0,477
5.	Izbicko	0,651	41.	Nysa	0,476
6.	Dobrzeń Wlk.	0,646	42.	Pawłowiczki	0,475
7.	Reńska Wieś	0,628	43.	Głuchołazy	0,474
8.	Chrzastowice	0,625	44.	Korfantów	0,472
9.	Zawadzkie	0,615	45.	Brzeg	0,471
10.	Opole	0,601	46.	Murów	0,471
11.	Praszka	0,599	47.	Kietrz	0,471
12.	Ozimek	0,591	48.	Krapkowice	0,468
13.	Komprachcice	0,585	49.	Olszanka	0,466
14.	Biała	0,580	50.	Łubniany	0,464
15.	Strzeleczyki	0,575	51.	Świerczów	0,461
16.	Walce	0,565	52.	Skoroszyce	0,460
17.	Gogolin	0,557	53.	Kędzierzyn-Koźle	0,455
18.	Bierawa	0,551	54.	Byczyna	0,454
19.	Dąbrowa	0,547	55.	Wolczyn	0,453
20.	Lasowice Wlk.	0,545	56.	Lubrza	0,448
21.	Strzelce Op.	0,541	57.	Łambinowice	0,448
22.	Kolonowskie	0,540	58.	Głubczyce	0,443
23.	Tarnów Op.	0,537	59.	Paczków	0,442
24.	Olesno	0,530	60.	Grodków	0,441
25.	Głogówek	0,522	61.	Lewin Brzeski	0,437
26.	Ujazd	0,521	62.	Pakosławice	0,437
27.	Zdzieszowice	0,520	63.	Pokój	0,435
28.	Radłów	0,518	64.	Baborów	0,434
29.	Polska Cerekiew	0,515	65.	Branice	0,432
30.	Kluczbork	0,504	66.	Niemodlin	0,428
31.	Jemielnica	0,497	67.	Kamiennik	0,427
32.	Popielów	0,493	68.	Prudnik	0,427
33.	Skarbimierz	0,493	69.	Domaszowice	0,426
34.	Dobrodzień	0,489	70.	Wilków	0,419
35.	Gorzów Śl.	0,488	71.	Otmuchów	0,417
36.	Cisek	0,487			

Stopień zagrożenia ubóstwem

bardzo niski	niski	umiarkowany	wysoki
--------------	-------	-------------	--------

Tabela 6. Stopień zagrożenia ubóstwem w woj. opolskim
obliczony wg metody wzorca rozwoju – stan na 31.12.2014 r. – układ powiatowy

Lp.	Powiat / Gmina	Wskaźnik	Lp.	Powiat / Gmina	Wskaźnik
BRZEG			OLESNO		
1.	Brzeg	0,471	1.	Dobrodzień	0,489
2.	Skarbimierz	0,493	2.	Gorzów Śl.	0,488
3.	Grodków	0,441	3.	Olesno	0,530
4.	Lewin Brzeski	0,437	4.	Praszka	0,599
5.	Lubsza	0,481	5.	Radłów	0,518
6.	Olszanka	0,466	6.	Rudniki	0,653
GLUBCZYCE			7.	Zębowice	0,485
1.	Baborów	0,434	OPOLE		
2.	Branice	0,432	1.	Chrzastowice	0,625
3.	Głubczyce	0,443	2.	Dąbrowa	0,547
4.	Kietrz	0,471	3.	Dobrzeń Wlk.	0,646
KĘDZIERZYN - KOŹLE			4.	Komprachcice	0,585
1.	Kędzierzyn-Koźle	0,455	5.	Łubniany	0,464
2.	Bierawa	0,551	6.	Murów	0,471
3.	Cisek	0,487	7.	Niemodlin	0,428
4.	Pawłowiczki	0,475	8.	Ozimek	0,591
5.	Polska Cerekiew	0,515	9.	Popielów	0,493
6.	Reńska Wieś	0,628	10.	Prószków	1
KLUCZBORK			11.	Tarnów Op.	0,537
1.	Byczyna	0,454	12.	Tułowice	0,477
2.	Kluczbork	0,504	13.	Turawa	0,806
3.	Lasowice Wlk.	0,545	1.	OPOLE MIASTO	0,601
4.	Wolczyn	0,453	PRUDNIK		
KRAPKOWICE			1.	Biała	0,580
1.	Gogolin	0,557	2.	Głogówek	0,522
2.	Krapkowice	0,468	3.	Lubrza	0,448
3.	Strzeleczyki	0,575	4.	Prudnik	0,427
4.	Walce	0,565	STRZELCE OP.		
5.	Zdzieszowice	0,520	1.	Izbicko	0,651
NAMYSŁÓW			2.	Jemielnica	0,497
1.	Domaszowice	0,426	3.	Kolonowskie	0,540
2.	Namysłów	0,482	4.	Leśnica	0,679
3.	Pokój	0,435	5.	Strzelce Opolskie	0,541
4.	Świerczów	0,461	6.	Ujazd	0,521
5.	Wilków	0,419	7.	Zawadzkie	0,615
NYSA			Stopień zagrożenia ubóstwem		
1.	Głuchołazy	0,474	bardzo niski		
2.	Kamiennik	0,427	niski		
3.	Korfantów	0,472	umiarkowany		
4.	Łambinowice	0,448	wysoki		
5.	Nysa	0,476			
6.	Otmuchów	0,417			
7.	Paczków	0,442			
8.	Pakosławice	0,437			
9.	Skoroszyce	0,460			

Metoda wzorca rozwoju pozwoliła ustalić, że wysoki stopień zagrożenia ubóstwem w 2014 r. występuje w 41 gminach woj. opolskiego, zlokalizowanych w powiatach:

- nyskim (wszystkie 9 gmin: Głuchołazy, Kamiennik, Korfantów, Łambinowice, Nysa, Otmuchów, Paczków, Pakosławice i Skoroszyce);
- brzeskim (wszystkie 6 gmin: Brzeg, Skarbimierz, Grodków, Lewin Brzeski, Lubsza i Olszanka);
- namysłowskim (wszystkie 5 gmin: Domaszowice, Namysłów, Pokój, Świerczów i Wilków);
- głubczyckim (wszystkie 4 gminy: Baborów, Branice, Głubczyce i Kietrz);
- opolskim ziemskim (5 gminy: Łubniany, Murów, Niemodlin, Popielów i Tułowice);
- kędzierzyńsko-kozielskim (3 gminy: Kędzierzyn-Koźle, Pawłowiczki i Cisek);
- prudnickim (2 gminy: Lubrza i Prudnik);
- oleskim (3 gminy: Dobrodzień, Gorzów Śl. i Zębowice);
- kluczborskim (2 gminy: Buczyna i Wołczyn);
- krapkowickim (Krapkowice);
- strzeleckim (Jemielnica).

Umiarkowany stopień ubóstwa odnotowano w 20 gminach, tj. w powiatach:

- opolskim ziemskim (4 gminy: Dąbrowa, Komprachcice, Ozimek i Tarnów Op.);
- krapkowickim (4 gminy: Gogolin, Strzeleczyki, Walce i Zdzeszowice);
- strzeleckim (3 gminy: Kolonowskie, Strzelce Op. i Ujazd);
- oleskim (3 gminy: Olesno, Praszka i Radłów);
- kędzierzyńsko-kozielskim (2 gminy: Bierawa i Polska Cerekiew);
- kluczborskim (2 gminy: Kluczbork i Lasowice Wlk.);
- prudnickim (2 gminy: Biała i Głogówek).

Niski stopień ubóstwa występuje w 8 gminach znajdujących się powiatach:

- strzeleckim (3 gminy: Izbicko, Leśnica i Zawadzkie);
- opolskim ziemskim (2 gminy: Chrząstowice i Dobrzeń Wlk.);
- kędzierzyńsko-kozielskim (Reńska Wieś);
- oleskim (Rudniki);
- Opole Miasto.

Natomiast bardzo niski stopień zagrożenia ubóstwem odnotowano w 2 gminach w powiecie opolskim ziemskim, tj. w Prószkowie i Turawie.

W 2014 r. – w porównaniu do 2013 r. - liczba gmin o wysokim stopniu zagrożenia ubóstwem zmniejszyła się o 1 gminę (do 41 gmin). Spadła też o 2 liczba gmin o umiarkowanym stopniu ubóstwa (do 20 gmin). Natomiast wzrosła liczba gmin o niskim stopniu zagrożenia ubóstwem o 3 (do 8 gmin), a bez zmian pozostała liczba gmin o bardzo niskim zagrożeniu ubóstwem (2 gminy).

W 2014 r. w 4 powiatach: brzeskim, głubczyckim, namysłowskim i nyskim wszystkie gminy należały do grupy o wysokim stopniu zagrożenia ubóstwem (bez zmian w porównaniu do 2013 r.).

W powiatach kędzierzyńsko-kozielskim (3), oleskim (3), kluczborskim (2) i strzeleckim (1) bez zmian pozostała liczba gmin o wysokim stopniu zagrożenia ubóstwem (także były to takie same gminy jak w 2013 r.). W powiatach krapkowickim i prudnickim ich liczba zmniejszyła się o jedną gminę (Zdzeszowice i Głogówek znalazły się wśród gmin o umiarkowanym ubóstwie), a w powiecie opolskim ziemskim liczba zagrożonych gmin w stopniu wysokim zwiększyła się z 4 do 5 (Łubniany).

Bez zmian pozostała liczba gmin zagrożonych ubóstwem w stopniu umiarkowanym w powiecie kluczborskim (Kluczbork i Lasowice Wlk.) i w powiecie kędzierzyńsko-kozielskim (Bierawa i Polska Cerekiew), przy czym w tym ostatnim powiecie jedna gmina (Reńska

Wieś) znalazła się w grupie gmin o niskim stopniu zagrożenia ubóstwem (w 2013 r. była wśród dwóch gmin o bardzo niskim zagrożeniu tym zjawiskiem). Natomiast w powiecie oleskim gmina Rudniki, która w 2013 r. była zagrożona ubóstwem w stopniu umiarkowanym, znalazła się w grupie gmin o niskim zagrożeniu ubóstwem.

Łącznie liczba gmin o niskim stopniu zagrożenia ubóstwem zwiększyła się z 5. w 2013 r. do 8. gmin w 2014 r. Prócz powiatów kędzierzyńsko-kozielskiego i oleskiego wystąpiły one także w powiatach: strzeleckim (3 gminy: Izbicko, Zawadzkie i Leśnica, która w 2013 r. była wśród gmin o umiarkowanym stopniu ubóstwa) i opolskim ziemskim (2 gminy: Chrzastowice i Dobrzeń Wlk.). Miasto Opole, podobnie jak w ubiegłym roku, znalazło się w grupie gmin o niskim stopniu zagrożenia ubóstwem.

W latach 2012-2014 bez zmian pozostała liczba gmin o bardzo niskim stopniu zagrożenia ubóstwem (2 gminy). W latach 2012-2013 były to Reńska Wieś i Prószków, a w 2014 r. Prószków i Turawa.

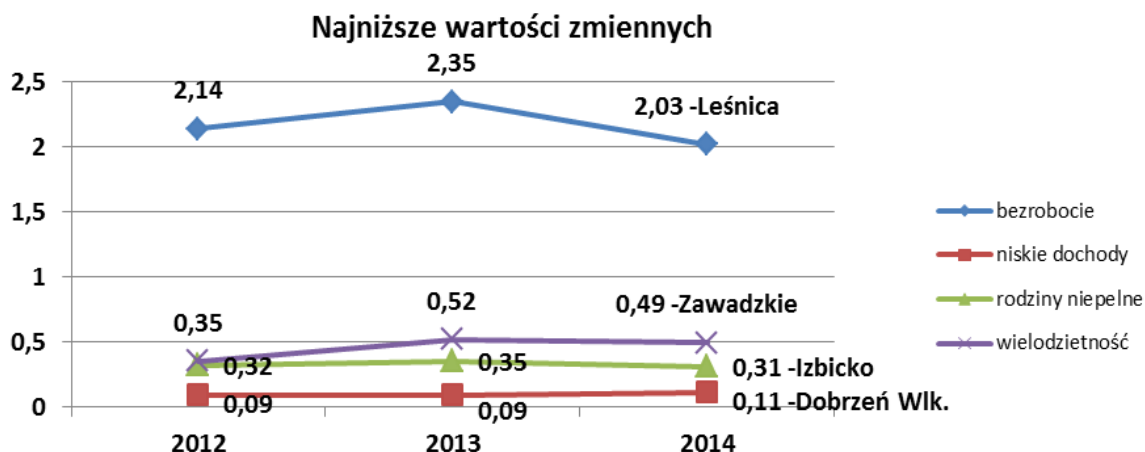
W 2014 r. (tak samo jak w latach 2012-2013 r.) w każdym z powiatów woj. opolskiego, z wyjątkiem Miasta Opola, występowała gmina lub gminy o wysokim stopniu zagrożenia ubóstwem.

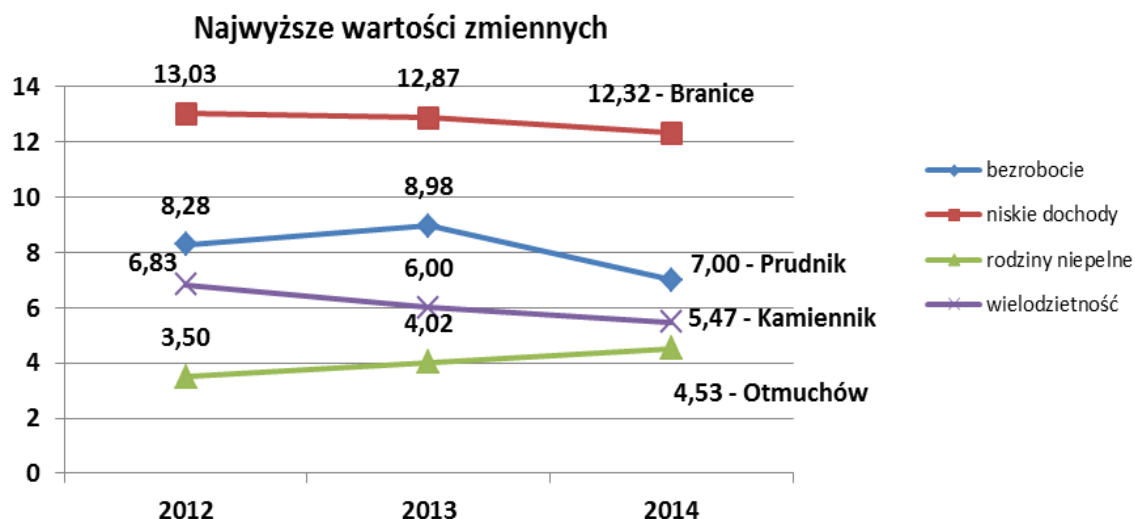
W 2014 r. najniższa wartość miary rozwoju wynosząca 0,417 była wyższa niż rok wcześniej o 0,006 pkt (w 2013 r. wyniosła 0,411, a w 2012 r. 0,423).

W 2014 r. - podobnie jak w latach 2010-2013, wiele gmin uzyskało identyczne lub podobne wskaźniki, zwłaszcza w grupach o wysokim (0 – 0,500) i umiarkowanym (0,501 – 0,600) stopniu zagrożenia ubóstwem (**ponad 85% gmin ma wskaźniki od 0,400 do 0,600**). W konsekwencji, choć wiele gmin uzyskało wskaźniki zbliżone do połowy miernika rozwoju (0,500), zmiany między poszczególnymi grupami zagrożenia ubóstwem były minimalne. Liczba gmin o wysokim stopniu zagrożenia ubóstwem zmniejszyła się o jedną, a o umiarkowanym stopniu ubóstwa o dwie gminy. Nadto wszystkie gminy w wysokim stopniu zagrożone ubóstwem znajdują się na górnej granicy skali, przyjętej do jego określenia (najniższy wskaźnik między 0 - 0,500 ma Otmuchów – 0,417), co oznacza, że bliżej im do grupy o umiarkowanym stopniu zagrożenia ubóstwem niż utrwalania ubóstwa w stopniu wysokim.

Jedyną istotną zmianą w stosunku do 2013 r. jest powiększenie się o 3 liczby gmin o niskim stopniu zagrożenia ubóstwem, co wynikało głównie z polepszenia się wskaźników części gmin dotychczas znajdujących się w grupie gmin o umiarkowanym ubóstwie.

Wykres 6. Najniższe i najwyższe wartości zmiennych przyjętych do obliczenia stopnia zagrożenia ubóstwem w woj. opolskim w latach 2012-2014

5. Wsparcie dla osób zagrożonych ubóstwem w woj. opolskim

5.1 Pomoc środowiskowa¹⁵

W 2014 r. pomocą społeczną w gminach województwa opolskiego objęto 39 772 osoby i rodziny, tj. 2,6% mniej niż w 2013 r. Stanowiło to 4,0% mieszkańców województwa (w 2013 r. wskaźnik deprivacji lokalnej wynosił 4,1%).

Spadek liczby świadczeniobiorców obejmował przede wszystkim osoby otrzymujące zasiłki okresowe, w tym z tytułu bezrobocia z 12 750 osób w 2013 r. do 12 029 osób w 2014 r. (o 6%). Spadła również liczba osób korzystających z zasiłków celowych (jednorazowych), co wynikało ze wzrostu dochodów części rodzin objętych pomocą w 2013 r. (uzyskania pracy i usamodzielnienia się) i w efekcie utraty prawa do świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej.

W 2014 r. w układzie terytorialnym województwa - w porównaniu do poprzedniego roku, spadek liczby klientów pomocy społecznej zanotowano w większości powiatów (najbardziej w powiecie namysłowskim o 9,9% oraz opolskim ziemskim o prawie 6%), z wyjątkiem powiatów: głubczyckiego, kędzierzyńsko-kozielskiego i strzeleckiego, gdzie wystąpił nieznaczony wzrost liczby klientów odpowiednio o 0,5%, 0,1% i 1,1%.

Podobnie jak w latach poprzednich, najwyższy wskaźnik udziału korzystających z pomocy społecznej do liczby mieszkańców występuje w powiatach: namysłowskim (5,7%), głubczyckim (5,9%) oraz nyskim i prudnickim (5,2% i 5,1%).

¹⁵ Bez zadań realizowanych przez powiatowe centra pomocy rodzinie (dzieci umieszczone w pieczy zastępczej oraz pomoc na usamodzielnienie, mieszkańców domów pomocy społecznej, dziennych domów pomocy, innych ośrodków wsparcia).

Tabela 7. Liczba osób i rodzin objętych pomocą ośrodków pomocy społecznej w latach 2012-2013 w woj. opolskim wg powiatów *

Lp.	Powiaty	Klienci ośrodków pomocy społecznej w woj. opolskim w latach 2012-2013				
		2013 r.	Wskaźnik do liczby mieszkańców	2014 r.	Wskaźnik do liczby mieszkańców	Wzrost / spadek liczby klientów w 2014 r. 2013 r.=100%
	Razem z tego:	40 853	4,1	39 772	4,0	97,4
1	brzeski	4 274	4,6	4 107	4,5	96,1
2	głubczycki	2 789	5,9	2 803	5,9	100,5
3	kędzierzyńsko-kozielski	3 787	3,9	3 792	3,9	100,1
4	kluczborski	3 040	4,7	2 914	4,3	95,9
5	krapkowicki	2 370	3,6	2 303	3,5	97,2
6	namysłowski	2 690	6,3	2 424	5,7	90,1
7	nyski	7 315	5,2	7 225	5,2	98,8
8	oleski	2 260	3,5	2 252	3,4	99,6
9	opolski ziemski	4 712	3,5	4 433	3,3	94,1
10	opole miasto	2 290	1,8	2 266	1,9	99,0
11	prudnicki	3 014	5,3	2 915	5,1	96,7
12	strzelecki	2 312	3,1	2 338	3,1	101,1

* bez wsparcia udzielonego przez powiatowe centra pomocy rodzinie

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań MPiPS-03 z udzielonych świadczeń pomocy społecznej, pieniężnych w naturze i usługach za lata 2013-2014

5.2 Koszt pomocy środowiskowej w 2014 r.

Całkowity koszt świadczeń udzielonych przez ośrodki pomocy społecznej woj. opolskiego w latach 2013-2014 (pomoc środowiskowa) uwzględnia:

1. świadczenia pieniężne (zasiłki stałe, zasiłki okresowe i zasiłki celowe);
2. świadczenia niepieniężne (posiłki, usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze, udzielenie schronienia, ubrania, sprawienie pogrzebu itp.).

W 2014 r. koszt pomocy środowiskowej wyniósł 92 001 tys. zł (o 0,8% więcej niż w 2013 r.). Przy czym:

- ✓ koszt zasiłków stałych wzrósł o 5%;
- ✓ koszt zasiłków okresowych spadł o 4% (o 4% zmniejszyła się dotacja budżetu państwa, a środki własne gmin przeznaczone na ten cel spadły o prawie 10%).

Koszt zasiłków celowych - w porównaniu do 2013 r., zwiększył się o 4,6%, natomiast koszt pozostałych świadczeń (głównie pomocy w formie posiłków i usług opiekuńczych oraz specjalistycznych usług opiekuńczych) wzrósł o ponad 1%.

Tabela 8. Koszt świadczeń udzielanych przez ośrodki pomocy społecznej woj. opolskiego w latach 2012-2013*

Lp.	Wyszczególnienie	Koszt środowiskowej pomocy społecznej w zł w latach 2013-2014		
		2013 r.	2014 r.	Wzrost/spadek 2013 r.=100%
1	Koszt pomocy środowiskowej – ogółem* , w tym:	91 250 090	92 001 365	100,8
2	zasiłki stałe	17 578 824	18 500 514	105,2
3	zasiłki okresowe, z tego:	32 858 919	31 559 389	96,0
4	dotacja budżetu państwa	32 595 950	31 322 067	96,1
5	środki własne gminy	262 969	237 322	90,2
6	zasiłki celowe	17 049 661	17 838 095	104,6
7	pozostałe świadczenia (posiłki, usługi opiekuńcze, inne)	23 762 686	24 103 367	101,4
8	Liczba świadczeniobiorców	40 853	39 772	97,4
9	Liczba mieszkańców**	1 005 945	1 001 923	99,7
10	Średnia - roczna wartość pomocy ogółem dla beneficjenta w zł (w.1 / w. 8)	2 234*	2 313*	103,5
11	Średnia - roczna wartość zasiłków pieniężnych w zł (w. 2+3+6 / w. 8)	1 652	1 707	103,3
12	Średnia roczna wartość pomocy w zł na 1 mieszkańca (w. 1 / w. 9)	91	92	101,1

* bez kosztu świadczeń na usamodzielnienie wychowanków instytucji opiekuńczych i wychowawczych

** stan we wrześniu 2013 r. i 2014 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań MPIPS-03 z udzielonych świadczeń pomocy społecznej, pieniężnych, w naturze i usługach MPIPS-03 za lata 2012-2013

Średnia, roczna wartość pomocy przypadająca w 2014 r. na jednego świadczeniobiorcę wyniosła 2 313 zł i była o 3,5% większa niż w 2013 r. Wzrost wartości świadczeń wynikał głównie z przyznawanych zasiłków stałych, których wysokość jest wynikiem różnicy między dochodem osoby/rodziny a ustalonym dla niej kryterium dochodowym, a także zasiłków celowych.

Przeciętna, miesięczna wartość:

- ✓ zasiłku stałego wzrosła z 429 zł do 433 zł (o 1 %);
- ✓ zasiłku okresowego spadła z 351 zł do 341 zł (o 3%).

Natomiast w przypadku zasiłku celowego można ustalić jedynie wartość rocznej pomocy, która wzrosła z 715 zł do 834 zł, tj. o prawie 17%.

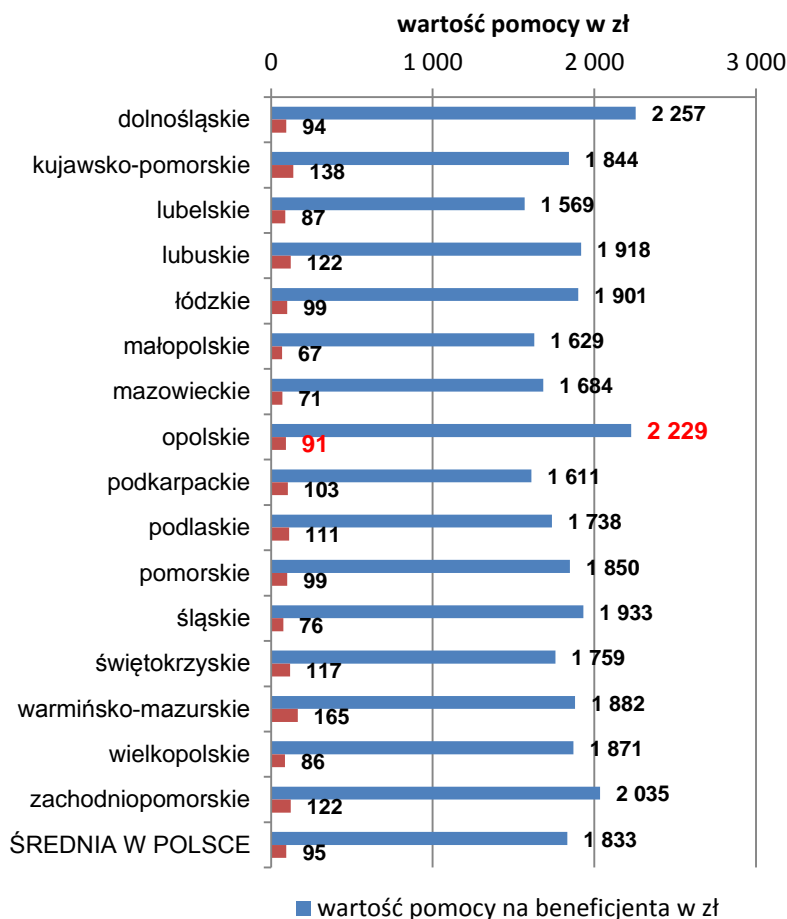
Tabela 9. Średnia wysokość świadczeń pieniężnych pomocy społecznej w woj. opolskim w latach 2013-2014

Lp.	Formy pomocy pieniężnej	2013 r.	2014 r.	Wzrost/spadek 2013 r.=100%
1	ZASIŁKI STAŁE			
2	liczba świadczeniobiorców	4 201	4 297	102
3	liczba świadczeń	41 000	42 773	104
4	koszt świadczeń w zł	17 578 824	18 500 514	105
5	Średnia wartość 1 zasiłku	429	433	101
6	ZASIŁKI OKRESOWE			
7	liczba świadczeniobiorców	14 441	13 750	95
8	liczba świadczeń	93 618	92 446	99
9	koszt świadczeń w zł	32 858 919	31 559 389	96
10	Średnia wartość 1 zasiłku	351	341	97
11	ZASIŁKI CELOWE			
12	liczba świadczeniobiorców	23 851	21 400	90
13	koszt świadczeń w zł	17 049 661	17 838 095	105
14	Średnia, roczna wartość 1 zasiłku	715	834	117

Źródło: obliczenia własne na podstawie sprawozdań MPIPS-03 z udzielonych świadczeń pomocy społecznej, pieniężnych, w naturze i usługach za lata 2012-2013

Wg badań GUS w 2013 r. województwo opolskie zajmowało drugą pozycję w kraju (po woj. dolnośląskim) pod względem wartości pomocy społecznej na 1 beneficjenta (średnia wysokość 2 229 zł), przy jednocześnie nieco niższej niż średnia w kraju wartości pomocy przypadającej na 1 mieszkańca (91 zł)¹⁶.

Wykres 7. Roczna wartość pomocy na 1 beneficjenta pomocy społecznej i 1 mieszkańca w Polsce w 2013 r. wg województw¹⁷

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Pomoc społeczna i opieka nad dzieckiem i rodziną w 2013 roku

W 2013 r. średnia wartość pomocy w kraju, przypadająca na:

- **jednego beneficjenta wynosiła 1 833 zł** (o 12% więcej niż w 2012 r.);
- **jednego mieszkańca 95 zł** (o 17% więcej niż w 2012 r.).

¹⁶ Pomoc społeczna i opieka nad dzieckiem i rodziną w 2013 roku, GUS, <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/warunki-zycia/ubostwo-opieka-spoeczna/pomoc-spoeczna-i-opieka-nad-dzieckiem-i-rodzina-w-2013-r-,10,5.html> (19.03.2015 r., godz. 9²⁰)

¹⁷ Dane uwzględniają koszt świadczeń udzielanych przez ośrodki pomocy społecznej oraz świadczenia wypłacane przez instytucje opiekuńcze i wychowawcze na usamodzielnienie wychowanków.

Ze względu na wysokość udzielanej pomocy w Polsce wyróżniono 4 grupy województw:

- ❖ **Grupa 1.** - Województwa udzielające pomocy o wartościach niższych niż średnie w kraju – na beneficjenta i mieszkańca (lubelskie, małopolskie, mazowieckie);
- ❖ **Grupa 2.** - Województwa, gdzie średnie kwoty przypadające na mieszkańca są wyższe niż średnia w kraju, ale niższe są wartości pomocy przypadającej na 1 beneficjenta (podkarpackie, podlaskie i świętokrzyskie);
- ❖ **Grupa 3.** - Województwa, gdzie średnie kwoty przypadające na mieszkańca są niższe niż średnia w kraju, ale wartości pomocy na 1 beneficjenta przekracza średnią kwotę w kraju (dolnośląskie, opolskie, śląskie i wielkopolskie);
- ❖ **Grupa 4.** Województwa udzielające pomocy o wartościach wyższych niż średnie w kraju – na beneficjenta i mieszkańca (kujawsko-pomorskie, lubuskie, łódzkie, pomorskie, warmińsko-mazurskie i zachodniopomorskie).

W porównaniu do 2012 r. zmieniła się jedynie pozycja województwa kujawsko-pomorskiego, które w 2013 r. znalazło się w Grupie 4 (w 2012 r. w Grupie 2), tj. wśród województw, które udzielają pomocy o wartościach wyższych niż średnie w kraju na 1 beneficjenta i 1 mieszkańca regionu.

Tabela 10. Wartość pomocy społecznej udzielonej w latach 2012-2013 wg województw (na 1 beneficjenta pomocy społecznej i 1 mieszkańca województwa)*

Lp.	Województwo	Wartość pomocy na 1 beneficjenta pomocy społecznej w zł		Wartość pomocy na 1 mieszkańca w zł	
		2012 r.	2013 r.	2012 r.	2013 r.
1	dolnośląskie	1 949	2 257	79	94
2	kujawsko-pomorskie	1 555	1 844	111	138
3	lubelskie	1 432	1 569	77	87
4	lubuskie	1 695	1 918	103	122
5	łódzkie	1 663	1 901	87	99
6	małopolskie	1 445	1 629	57	67
7	mazowieckie	1 583	1 684	65	71
8	opolskie	2 018	2 229	77	91
9	podkarpackie	1 413	1 611	87	103
10	podlaskie	1 590	1 738	97	111
11	pomorskie	1 660	1 850	87	99
12	śląskie	1 685	1 933	63	76
13	świętokrzyskie	1 628	1 759	103	117
14	warmińsko-mazurskie	1 687	1 882	141	165
15	wielkopolskie	1 697	1 871	75	86
16	zachodniopomorskie	1 835	2 035	107	122
17	ŚREDNIA W POLSCE	1 636	1 833	81	95

*Świadczenia udzielana przez ośrodki pomocy społecznej oraz instytucje opieki i wychowania na usamodzielnienie wychowanków.

Źródło: obliczenia własne na podstawie: Pomoc społeczna i opieka nad dzieckiem i rodziną w 2012 roku, GUS 2012, http://www.stat.gov.pl/gus/5840_11115_PLK_HTML.htm (5.03.2014 r., godz. 10²⁰)

5.3 Miara rozwoju a pomoc pieniężna udzielana przez ośrodki pomocy społecznej woj. opolskiego w 2014 r.

Podobnie jak w ubiegłym roku w tegorocznej analizie dokonano porównania gmin pod względem całkowitego kosztu udzielonych świadczeń, ponieważ gminy stosują różne zasady podziału dostępnych środków finansowych – część przeznaczają więcej środków na wypłatę świadczeń pieniężnych, a inne w większym zakresie finansują świadczenia rzeczowe (zakup posiłku w szkole). Ponadto – w wielu gminach potrzeby w zakresie świadczeń pomocy społecznej są zróżnicowane, co ma wpływ nie tylko na wysokość świadczeń, ale przede wszystkim ich strukturę.

Dlatego też w celu zapewnienia większej porównywalności danych, przyjęto do obliczeń ogólny koszt świadczeń udzielonych w każdej gminie i odniesiono go do liczby osób i rodzin, którym decyzją przyznano świadczenie.

W 2014 r. łączny koszt świadczeń z pomocy społecznej (środowiskowej) udzielonej w gminach woj. opolskiego wyniósł **92 001 tys. zł**, z tego przeznaczono:

- a) 18 501 tys. zł na wypłatę zasiłków stałych (w tym 18 372 tys. zł stanowiła dotacja budżetu państwa, a 129 tys. zł środki własne gmin);
- b) 31 559 tys. zł na zasiłki okresowe (w tym 237 tys. zł stanowiły środki własne gmin, a 31 322 tys. zł dotacja budżetu państwa);
- c) 17 838 tys. zł na zasiłki celowe;
- d) 24 103 tys. zł na pozostałe świadczenia, w tym głównie na:
 - zakup posiłków – 10 236 tys. zł;
 - realizację usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych – 11 178 tys. zł;
 - inne świadczenia rzeczowe i finansowe – 2 689 tys. zł (schronienie, odzież, sprawienie pogrzebu itp.).

W 2014 r. średnioroczna wartość pomocy przypadająca na beneficjenta środowiskowej pomocy społecznej w woj. opolskim wyniosła 2 313 zł (o 79 zł więcej niż w 2013 r.).

Wysokość pomocy społecznej (środowiskowej) przypadającej na jednego świadczeniobiorcę i mieszkańca gminy porównano z obliczonymi wskaźnikami zagrożenia ubóstwem dla poszczególnych gmin woj. opolskiego.

W 2014 r. wartość średniej, rocznej pomocy przypadającej na 1 świadczeniobiorcę wynosiła średnio 2 313 zł i wahała się od 4 273 zł w Prószkowie (gmina **o najniższym zagrożeniu ubóstwem** - miara rozwoju wynosząca 1), do 1 024 zł w Dobrzeniu Wielkim (gmina, która również znajduje się w grupie gmin o najniższym wskaźniku zagrożenia ubóstwem - 0,646).

Tabela 11. Koszt pomocy społecznej (środowiskowej) w gminach o bardzo niskim i niskim wskaźniku zagrożenia ubóstwem w 2014 r. przypadający na 1 świadczeniobiorcę i 1 mieszkańca gminy

Lp.	Gmina	Wskaźnik miernika rozwoju w 2014 r. (stopień zagrożenia ubóstwem)	Koszt pomocy przypadający w roku na 1 świadczeniobiorcę		Wzrost/spadek 2013=100%	Koszt pomocy przypadający na 1 mieszkańca w 2014 r.
			2013 r.	2014 r.		
1.	Prószków	1	3 995	4 273	107	79
2.	Turawa	0,806	1 667	1 975	118	26
3.	Leśnica	0,679	1 551	1 676	108	30
4.	Rudniki	0,653	1 399	1 331	95	45
5.	Izbicko	0,651	1 702	1 944	114	35
6.	Dobrzeń Wlk.	0,646	1 076	1 024	95	53
7.	Reńska Wieś	0,628	1 969	1 931	98	44
8.	Chrzastowice	0,625	1 150	1 292	112	31
9.	Zawadzkie	0,615	2 089	1 892	91	62
10.	Opole	0,601	2 938	3 011	102	57

W 2014 r. w części gmin o niskim i bardzo niskim stopniu zagrożenia ubóstwem zaobserwowano wzrost wartości świadczeń przypadających na 1 świadczeniobiorcę pomocy społecznej, zwłaszcza w Turawie (o 18%), Izbicku (o 14%) i Chrzastowicach (o 12%). Natomiast spadek wartości pomocy wystąpił w Zawadzkim (o 9%) i Dobrzeniu Wlk. (o 5%).

W grupie **gmin o umiarkowanym stopniu zagrożenia ubóstwem** najwyższą wartość pomocy przypadającą na 1 beneficjenta (3 750 zł) zanotowano w Bierawie, a najniższą (1 393 zł) w Ujeździe.

W 2014 r. w większości gmin wystąpił wzrost wartości rocznej pomocy dla 1 świadczeniobiorcy, w tym najbardziej w Ozimku (o 31%), Walcach (o 23%), Komprachcicach i Radłowie (o 20%). Natomiast spadek wartości pomocy odnotowano jedynie w Zdieszowicach (o 14%), Ujeździe (o 9%) i Bierawie (o 4%).

Tabela 12. Koszt pomocy społecznej (środowiskowej) w gminach o umiarkowanym stopniu zagrożenia ubóstwem w 2014 r. przypadający na 1 świadczeniobiorcę i 1 mieszkańca gminy

Lp.	Gmina	Wskaźnik miernika rozwoju w 2014 r. (stopień zagrożenia ubóstwem)	Koszt pomocy przypadający w roku na 1 świadczeniobiorcę		Wzrost/spadek 2013=100%	Koszt pomocy przypadający na 1 mieszkańca w 2014 r.
			2013 r.	2014 r.		
11.	Praszka	0,599	1 975	2 196	111	57
12.	Ozimek	0,591	2 516	3 297	131	78
13.	Komprachcice	0,585	2 284	2 752	120	64
14.	Biała	0,580	2 893	3 098	107	82
15.	Strzeleczyki	0,575	2 236	2 431	109	42
16.	Walce	0,565	1 367	1 683	123	57
17.	Gogolin	0,557	1 979	2 225	112	70
18.	Bierawa	0,551	3 904	3 750	96	91
19.	Dąbrowa	0,547	1 629	1 776	109	37
20.	Lasowice Wlk.	0,545	2 812	3 000	107	57
21.	Strzelce Op.	0,541	1 869	1 923	103	67
22.	Kolonowskie	0,540	2 830	3 007	106	99

Lp.	Gmina	Wskaźnik miernika rozwoju w 2014 r. (stopień zagrożenia ubóstwem)	Koszt pomocy przypadający w roku na 1 świadczeniobiorcę		Wzrost/spadek 2013=100%	Koszt pomocy przypadający na 1 mieszkańca w 2014 r.
			2013 r.	2014 r.		
23.	Tarnów Op.	0,537	2 091	2 088	100	56
24.	Olesno	0,530	1 612	1 619	100	58
25.	Głogówek	0,522	2 326	2 277	98	60
26.	Ujazd	0,521	1 534	1 393	91	48
27.	Zdzieszowice	0,520	1 658	1 427	86	36
28.	Radłów	0,518	2 599	3 123	120	71
29.	Polska Cerekiew	0,515	2 238	2 458	110	92
30.	Kluczbork	0,504	1 721	1 984	115	84

Wartość rocznej pomocy przypadająca na 1 osobę objętą wsparciem wahała się w grupie **gmin o wysokim stopniu zagrożenia ubóstwem** od 3 008 zł w Kamienniku do 1 260 w Łubnianach (w 2013 r. Łubniany należały do grupy gmin o umiarkowanym stopniu zagrożenia ubóstwem).

W 2014 r. – w porównaniu do 2013 r., wysokość rocznej pomocy na świadczeniobiorcę wrosła najwięcej w Lubrzy (o 32%), Lubszy i Domaszowicach (o 25%). Natomiast największy spadek kosztu świadczeń przypadającego na 1 świadczeniobiorcę odnotowano w Łubnianach (o 30%) i Otmuchowie (o 17%).

Tabela 13. Koszt pomocy społecznej (środowiskowej) w gminach o wysokim stopniu zagrożenia ubóstwem w 2013 r. przypadający na 1 świadczeniobiorcę i 1 mieszkańca gminy

Lp.	Gmina	Wskaźnik miernika rozwoju w 2014 r. (stopień zagrożenia ubóstwem)	Koszt pomocy przypadający w roku na 1 świadczeniobiorcę		Wzrost/spadek 2013=100%	Koszt pomocy przypadający na 1 mieszkańca w 2014 r.
			2013 r.	2014 r.		
31.	Jemielnica	0,497	2 095	2 164	103	62
32.	Popielów	0,493	1 658	1 798	108	87
33.	Skarbimierz	0,493	2 828	2 856	101	91
34.	Dobrodzień	0,489	1 978	1 981	100	72
35.	Gorzów Śl.	0,488	1 779	1 823	102	76
36.	Cisek	0,487	2 231	2 476	111	81
37.	Zębowice	0,485	1 575	1 722	109	92
38.	Namysłów	0,482	1 508	1 512	100	51
39.	Lubsza	0,481	1 879	2 357	125	74
40.	Tułowice	0,477	2 271	2 225	98	78
41.	Nysa	0,476	2 778	2 799	101	118
42.	Pawłowiczki	0,475	2 372	2 360	99	107
43.	Głuchołazy	0,474	2 555	2 533	99	130
44.	Korfantów	0,472	2 358	2 430	103	92
45.	Brzeg	0,471	2 208	2 409	109	107
46.	Murów	0,471	1 761	1 631	93	67
47.	Kietrz	0,471	2 333	2 385	102	111
48.	Krapkowice	0,468	2 051	2 103	103	107
49.	Olszanka	0,466	1 791	2 028	113	65
50.	Łubniany	0,464	1 803	1 260	70	45
51.	Świerczów	0,461	1 827	1 939	106	226
52.	Skoroszyce	0,460	1 469	1 676	114	62

Lp.	Gmina	Wskaźnik miernika rozwoju w 2014 r. (stopień zagrożenia ubóstwem)	Koszt pomocy przypadający w roku na 1 świadczeniobiorcę		Wzrost/spadek 2013=100%	Koszt pomocy przypadający na 1 mieszkańca w 2014 r.
			2013 r.	2014 r.		
53.	Kędzierzyn-Koźle	0,455	2 451	2 654	108	115
54.	Byczyna	0,454	1 520	1 472	97	80
55.	Wołczyn	0,453	1 930	2 036	105	103
56.	Lubrza	0,448	1 837	2 426	132	111
57.	Łambinowice	0,448	2 210	2 259	102	114
58.	Głubczyce	0,443	2 861	2 955	103	169
59.	Paczków	0,442	2 243	2 145	96	113
60.	Grodków	0,441	1 866	1 914	103	90
61.	Lewin Brzeski	0,437	2 072	2 166	105	139
62.	Pakosławice	0,437	1 576	1 807	115	144
63.	Pokój	0,435	1 478	1 690	114	152
64.	Baborów	0,434	2 920	2 857	98	188
65.	Branice	0,432	2 723	2 542	93	208
66.	Niemodlin	0,428	2 625	2 763	105	178
67.	Kamiennik	0,427	2 784	3 008	108	447
68.	Prudnik	0,427	2 895	2 758	95	205
69.	Domaszowice	0,426	1 928	2 412	125	222
70.	Wilków	0,419	2 316	2 327	100	166
71.	Otmuchów	0,417	1 846	1 534	83	114

W 2014 r. **średnioroczna wartość pomocy społecznej przypadającej na 1 mieszkańca województwa** wynosiła 92 zł i wahała się od 26 zł w Turawie do 447 zł w Kamienniku.

Wartość tego wskaźnika zależy od procentowego udziału liczby beneficjentów pomocy społecznej wśród mieszkańców gminy (im większy udział osób objętych pomocą społeczną, tym wartość wskaźnika jest większa). Stąd średnia pomoc przypadając w 2014 r. na 1 mieszkańca jest największa w gminach o wysokim stopniu zagrożenia ubóstwem, czyli w gminach, w których udział beneficjentów pomocy społecznej wśród mieszkańców jest najwyższy (wynosi 6% i więcej) Są to:

- ❖ Lewin Brzeski (średnioroczna wartość pomocy na 1 mieszkańca wyniosła 139 zł), Baborów (188 zł) i Niemodlin (178 zł) – gminy o udziale procentowym beneficjentów wynoszącym od 6,6% do 6,4%;
- ❖ Otmuchów (114 zł), Wilków (166 zł) i Prudnik (205 zł) - o udziale wynoszącym od 7,1% do 7,4%;
- ❖ Branice (208 zł) i Pakosławice (144 zł) - o udziale wynoszącym 8,0% i 8,2%;
- ❖ Domaszowice (222 zł), Pokój (152 zł) - o udziale wynoszącym 9,2% i 9,0%;
- ❖ Świerczów (226 zł) i Kamiennik (447 zł) - o udziale liczby świadczeniobiorców w liczbie ludności wynoszącym odpowiednio: 11,6% i 14,9% (najwyższe wartości w województwie).

Wymienione gminy mają najniższe wskaźniki miary rozwoju (poniżej 0,437), co sytuuje je w grupie gmin w wysokim stopniu zagrożonych ubóstwem. Wyjątkiem jest Gmina Świerczów, która mimo wysokiego udziału wśród mieszkańców liczby osób korzystających z pomocy społecznej, uzyskała w 2014 r. wartość miary rozwoju nieco wyższą niż w 2013 r. (0,461), ponieważ w latach 2013-2014 o 22% spadła w tej gminie liczba zarejestrowanych

osób bezrobotnych. Nie wpłynęło to jednak na zakres i wielkość udzielanej w 2014 r. pomocy społecznej (w strukturze świadczeniobiorców mało było osób bezrobotnych).

Jednocześnie w gminach o bardzo niskim i niskim stopniu zagrożenia ubóstwem wartości pomocy przypadającej na 1 mieszkańca są najniższe w województwie (mniejsze niż 80 zł). Są to: Turawa (26 zł), Chrzastowice (31 zł), Izbicko (35 zł), Reńska Wieś (44 zł), Opole Miasto (57 zł), Zawadzkie (62 zł) i Prószków (79 zł).

Dodatkowym i kosztownym zadaniem pomocy społecznej jest finansowanie przez gminy pobytu swoich mieszkańców w domach pomocy społecznej. Koszt ten od wielu lat systematycznie wzrasta (z 13 149 tys. zł w 2009 r. do 30 305 tys. zł w 2014 r., tj. 2,3-krotnie), stanowiąc znaczne obciążenie budżetu gminy. Ogranicza to możliwości finansowania przez gminę innych, ważnych form wsparcia, zwłaszcza świadczeń aktywizujących osoby długotrwale korzystające z pomocy społecznej (podkreśla się, że udział gminy w realizacji zadań pomocy społecznej z zakresu profilaktyki i działań aktywizujących jest zbyt mały).

Tabela 14. Koszt pomocy społecznej (środowiskowej) udzielanej przez ośrodki pomocy społecznej woj. opolskiego oraz koszt opłaty za pobyt mieszkańców w domach pomocy społecznej w latach 2012-2014

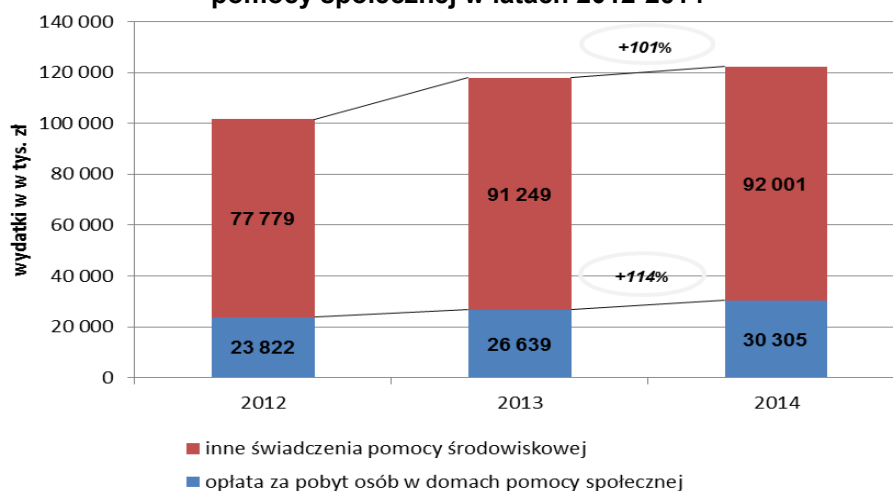
Lp.	Wyszczególnienie	2012 r.	2013 r.	2014 r.	Wzrost / spadek 2013 r.=100%
		w tys. zł			
1.	Koszt pomocy środowiskowej wraz z opłatą za pobyt mieszkańców w DPS (w.2+w.3) z tego:	101 601	117 888	122 306	103,7%
2.	koszt opłaty gminy za pobyt swoich mieszkańców w domach pomocy społecznej	23 822	26 639	30 305	113,8%
3.	inne świadczenia pomocy środowiskowej	77 779	91 249	92 001	100,8%
4.	<i>z tego z wiersza 3:</i> <i>budżet państwa</i>	52 265	65 474	65 344	99,8%
5.	<i>budżet gmin</i>	25 514	25 775	26 657	103,4%

Źródło: obliczenia własne na podstawie sprawozdań MPIPS-03 z udzielonych świadczeń pomocy społecznej, pieniężnych, w naturze i usługach za lata 2013-2014

W latach 2013-2014 koszt świadczeń pomocy środowiskowej wzrósł o prawie 4%, w tym:

- najbardziej wzrósł koszt ponoszony przez gminy w związku z odpłatnością za pobyt mieszkańców w domach pomocy społecznej o 13,8%;
- o 3,4% wzrósł koszt innych świadczeń ponoszony przez gminy (zasiłki celowe, usługi opiekuńcze i inne);
- koszt innych świadczeń finansowanych przez budżet państwa spadł o 0,2%.

Wykres 8. Koszt pomocy społecznej (środowiskowej) i opłat gmin za pobyt osób w domach pomocy społecznej w latach 2012-2014

Źródło: opracowanie własne ROPS w Opolu

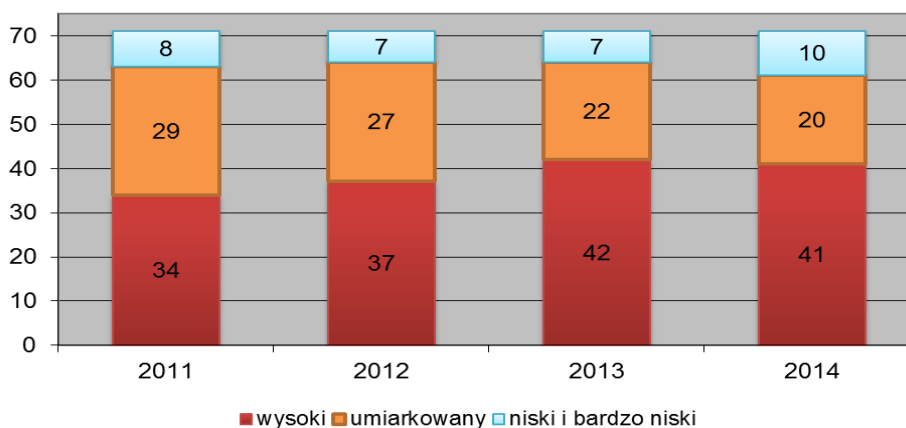
6. Wnioski

Z przeprowadzonych badań wynika, że:

- 1) w 2013 r. województwo opolskie – podobnie jak w latach ubiegłych, ma jedno z najniższych wskaźników w Polsce ubóstwa:
 - egzystencjalnego (skrajnego) - 6,1%, mniej było tylko w woj. śląskim – 4,9%, dolnośląskim – 5,1%, mazowieckim – 5,7% i małopolskim – 6,0%, a wskaźnik 6,1% zanotowano jeszcze w woj. łódzkim (średnia w kraju 7,4%);
 - wg relatywnej granicy – 16,1% (w Polsce – 16,2%);
 - wg ustawowej granicy – 11,7%, mniej było tylko w woj. śląskim – 8,3%, dolnośląskim – 8,9%, łódzkim – 9,7% i mazowieckim – 9,9% (w kraju 12,8%);
- 2) w 2013 r. wg GUS w woj. opolskim przeciętne, roczne dochody do dyspozycji netto na 1 osobę w gospodarstwie domowym wynoszące 17 295 zł były jednymi z najwyższych w Polsce (wraz z dochodami w woj. dolnośląskim w ramach regionu południowo-zachodniego). Wyższe dochody zanotowano jedynie w regionie centralnym obejmującym województwa mazowieckie i łódzkie;
- 3) w 2013 r. wg EUROSTAT-u najmniej zagrożeni ubóstwem relatywnym w Polsce (poniżej 60% mediany przeciętnych dochodów do dyspozycji netto) byli mieszkańcy regionu południowo-zachodniego (woj. opolskie i dolnośląskie) – 14,1% ludności;
- 4) w 2014 r. – w porównaniu do poprzedniego roku, istotnie zmniejszyła się liczba bezrobotnych w woj. opolskim (o 9 275, do 42 361 osób) i stopa bezrobocia (o 2,4 p. proc. do 11,9%). Spadek tych wskaźników zanotowano we wszystkich powiatach regionu;
- 5) w 2014 r. liczba osób objętych pomocą społeczną w woj. opolskim wyniosła 39 772 osoby, tj. 2,6% mniej niż w 2013 r. (40 853 osoby).

- 6) w 2014 r. bez istotnych zmian pozostały obszary województwa najbardziej zagrożone ubóstwem. Są to gminy zlokalizowane na zachodzie i południu woj. opolskiego, w tym wszystkie gminy z powiatów brzeskiego, nyskiego, namysłowskiego i głubczyckiego;
- 7) w najlepszej sytuacji na tle innych gmin województwa znajduje się Opole Miasto i większość gmin w powiatach: strzeleckim, opolskim ziemskim i krapkowickim;
- 8) w 2014 r. było:
- 10 gmin o niskim i bardzo niskim zagrożeniu ubóstwem (14 % wszystkich gmin województwa);
 - 20 gminy o umiarkowanym stopniu zagrożenia ubóstwem (28 %);
 - 41 gminy o wysokim stopniu zagrożenia ubóstwem (58 %);
- 9) w porównaniu do badań przeprowadzonych w 2013 r.:
- nastąpił minimalny wzrost wartości najniższego wskaźnika miary rozwoju z 0,411 do 0,417, tj. o 0,006 pkt.;
 - o 1 gminę spadła liczba gmin o wysokim wskaźniku ubóstwa (z 42 do 41 w 2014 r.);
 - zmniejszyła się liczba gmin o umiarkowanym stopniu zagrożenia ubóstwem (o 2 do 20 gmin);
 - o 3 gminy wzrosła grupa gmin o niskim stopniu zagrożenia ubóstwem, a bez zmian pozostała liczba gmin o bardzo niskim (2 gminy) stopniu ubóstwa (łącznie 10 gmin jest w niskim i bardzo niskim stopniu zagrożonych ubóstwem).

Wykres 9. Liczba gmin o bardzo niskim i niskim, umiarkowanym i wysokim stopniu zagrożenia ubóstwem w latach 2011-2014

Źródło: obliczenia własne ROPS w Opolu

- 10) najniższa wartość zbadanej miary rozwoju wynosząca 0,417 (Otmuchów) znajduje się w nieco poniżej połowy wskaźnika miary rozwoju (0,500) określającego wysoki stopień zagrożenia ubóstwem. Oznacza to, że wszystkie gminy o wysokim stopniu zagrożenia ubóstwem mieszczą się w przedziale 0,417-0,500, tj. różnica między najniższą miarą rozwoju i połową wskaźnika jest bardzo mała i wynosi 0,083 pkt;

- 11) średnioroczna wartość pomocy w woj. opolskim przypadająca na beneficjenta pomocy społecznej wyniosła 2 313 zł, tj. wzrosła o 3,5% (w 2013 r. było to 2 234 zł);
- 12) średnioroczna wartość pomocy społecznej przypadająca na jednego mieszkańca województwa wynosiła 92 zł (w 2013 r. 91 zł);
- 13) w porównaniu do 2013 r. sytuacja wielu gmin w zakresie stopnia zagrożenia ubóstwem minimalnie się polepszyła lub pozostała bez zmian, na co wpływ miał przede wszystkim spadek liczby bezrobotnych w gminach, jednak bez znaczącego spadku części wskaźników pomocy społecznej ujętych w badaniu.

7. Rekomendacje

1. Celem oceny sytuacji życiowej mieszkańców woj. opolskiego, w tym osób i rodzin szczególnie zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, należy:
 - kontynuować monitoring stopnia zagrożenia ubóstwem w poszczególnych gminach woj. opolskiego w oparciu o metodę *wzorca rozwoju*,
 - monitorować działania prowadzone przez samorząd terytorialny w zakresie ograniczenia i łagodzenia skutków ubóstwa;
 - systematycznie publikować wyniki przeprowadzonych badań i analiz z tego zakresu, w tym umożliwić do nich dostęp w wersji elektronicznej.
2. Zgodnie z zapisami ustawy z 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, w tym art. 21 pkt.8, kontynuować coroczne badania w zakresie *oceny zasobów pomocy społecznej województwa opolskiego* w oparciu o informacje sporządzone przez jednostki samorządu gminnego i powiatowego, zwłaszcza w zakresie profilaktyki i działań aktywizujących zmierzających do ograniczania zjawiska ubóstwa w regionie.

8. Bibliografia i materiały źródłowe

- 1) *Dochody i warunki życia ludności Polski (raport z badania EU-SILC 2013)*, GUS, Warszawa 2014, <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/warunki-zycia/dochody-wydatki-i-warunki-zycia-ludnosci/dochody-i-warunki-zycia-ludnosci-polski-raport-z-badania-eu-silc-2013,6,7.html>
- 2) Jajuga K. (red.) *Ekonometria. Metody i analizy problemów ekonomicznych*, Wrocław 1998
- 3) *Pomoc społeczna i opieka nad dzieckiem i rodziną w 2013 roku*, GUS, <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/warunki-zycia/ubostwo-opieka-spoieczna/pomoc-spoieczna-i-opieka-nad-dzieckiem-i-rodzina-w-2013-r-,10,5.html>
- 4) *Poziom i struktura zmodyfikowanego minimum egzystencji w 2013 r. (na podstawie danych średniorocznych)*, Instytut Pracy i Spraw Socjalnych
- 5) *Sprawozdania MPiPS-03 z udzielonych świadczeń udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach za okres I-XII 2013 r. oraz I-XII 2014 r.*
- 6) *Ubóstwo w Polsce w świetle badań GUS*, Warszawa 2013
http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/WZ_ubostwo_w_polsce_2013.pdf
- 7) *Ubóstwo ekonomiczne w Polsce w 2013 r. (na podstawie badania budżetów gospodarstw domowych)*, Informacja sygnałna GUS, 30 maja 2014 r.
http://stat.gov.pl/download/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5487/8/1/9/wz_ubostwo_ekonomiczne_w_polsce_w_2013.pdf

9. Załącznik

Tabela 13. Stopień zagrożenia ubóstwem w gminach woj. opolskiego w latach 2013-2014 – dane szczegółowe

Lp.	Gmina	Wskaźnik wzorca rozwoju w 2014 r. (stopień zagrożenia ubóstwem)	Wskaźnik wzorca rozwoju w 2013 r. (stopień zagrożenia ubóstwem)	Wskaźnik bezrobocia		Różnica	Wskaźnik liczby osób w rodzinach objętych pomocą społeczną								
				Liczba bezrobotnych do l. mieszkańców			z tytułu ubóstwa		Różnica	w rodzinach niepełnych		Różnica	w rodzinach wielodzietnych		Różnica
				2013 r.	2014 r.	2014/2013	2013 r.	2014 r.		2014/2013	2013 r.		2014 r.	2014/2013	
1.	Prószków	1	0,877	2,61	2,10	-0,51	0,30	0,28	-0,02	0,51	0,41	-0,10	0,68	0,69	0,01
2.	Turawa	0,806	0,675	3,61	3,28	-0,33	0,74	0,51	-0,23	0,35	0,33	-0,02	0,95	0,58	-0,37
3.	Leśnica	0,679	0,548	2,35	2,03	-0,32	1,38	0,70	-0,68	0,78	0,48	-0,30	1,75	1,05	-0,70
4.	Rudniki	0,653	0,586	4,28	3,32	-0,96	0,21	0,17	-0,04	0,78	0,77	-0,01	2,55	2,04	-0,51
5.	Izbicko	0,651	0,617	2,71	2,05	-0,66	2,01	2,16	0,15	0,46	0,31	-0,15	1,22	1,11	-0,11
6.	Dobrzeń Wlk.	0,646	0,588	2,94	2,37	-0,57	0,09	0,11	0,02	2,31	1,44	-0,87	3,08	2,13	-0,95
7.	Reńska Wieś	0,628	1	3,77	3,55	-0,22	0,17	0,59	0,42	0,56	0,68	0,12	0,52	0,82	0,30
8.	Chrzastowice	0,625	0,629	2,80	2,55	-0,25	0,87	1,05	0,18	0,46	0,49	0,03	1,36	1,18	-0,18
9.	Zawadzkie	0,615	0,616	3,19	2,48	-0,71	3,17	3,21	0,04	0,78	0,84	0,06	0,54	0,49	-0,05
10.	Opole	0,601	0,602	4,03	3,50	-0,53	1,35	1,44	0,09	0,79	0,77	-0,02	0,62	0,61	-0,01
11.	Praszka	0,599	0,599	4,38	3,39	-0,99	2,42	2,20	-0,22	0,63	0,69	0,06	0,69	0,66	-0,03
12.	Ozimek	0,591	0,545	4,60	3,78	-0,82	2,12	1,83	-0,29	0,86	0,69	-0,17	0,91	0,67	-0,24
13.	Komprachcice	0,585	0,588	3,34	3,03	-0,31	2,54	2,49	-0,05	0,63	0,88	0,25	1,02	0,65	-0,37
14.	Biała	0,580	0,545	4,87	4,03	-0,84	3,81	3,71	-0,10	0,80	0,43	-0,37	0,84	1,01	0,17
15.	Strzeleczyki	0,575	0,568	4,07	3,86	-0,21	3,24	2,87	-0,37	0,74	0,77	0,03	0,86	0,63	-0,23
16.	Walce	0,565	0,546	2,80	2,69	-0,11	1,94	2,76	0,82	0,89	0,79	-0,10	1,36	1,00	-0,36
17.	Gogolin	0,557	0,525	4,14	3,67	-0,47	3,81	3,24	-0,57	0,97	0,63	-0,34	1,09	1,01	-0,08
18.	Bierawa	0,551	0,549	4,47	3,57	-0,90	3,58	3,01	-0,57	0,55	0,77	0,22	1,28	0,93	-0,35
19.	Dąbrowa	0,547	0,536	4,00	4,06	0,06	2,39	2,17	-0,22	0,76	0,57	-0,19	1,30	1,22	-0,08

Lp.	Gmina	Wskaźnik wzorca rozwoju w 2014 r. (stopień zagrożenia ubóstwem)	Wskaźnik wzorca rozwoju w 2013 r. (stopień zagrożenia ubóstwem)	Wskaźnik bezrobocia		Różnica 2014/2013	Wskaźnik liczby osób w rodzinach objętych pomocą społeczną								
				Liczba bezrobotnych do l. mieszkańców			z tytułu ubóstwa		Różnica	w rodzinach niepełnych		Różnica	w rodzinach wielodzietnych		Różnica
				2013 r.	2014 r.		2013 r.	2014 r.	2014/2013	2013 r.	2014 r.	2014/2013	2013 r.	2014 r.	2014/2013
20.	Lasowice Wlk.	0,545	0,540	3,15	2,63	-0,52	2,68	2,61	-0,07	0,70	0,83	0,13	1,65	1,24	-0,41
21.	Strzelce Op.	0,541	0,544	3,87	3,01	-0,86	1,44	1,45	0,01	0,90	0,87	-0,03	1,11	1,29	0,18
22.	Kolonowskie	0,540	0,540	2,72	2,15	-0,57	3,51	3,77	0,26	0,87	0,92	0,05	1,40	1,27	-0,13
23.	Tarnów Op.	0,537	0,514	3,49	2,82	-0,67	2,46	2,63	0,17	0,87	0,73	-0,14	1,80	1,49	-0,31
24.	Olesno	0,530	0,550	3,16	2,83	-0,33	2,38	2,67	0,29	0,88	0,93	0,05	1,15	1,30	0,15
25.	Głogówek	0,522	0,490	4,83	4,18	-0,65	2,68	2,04	-0,64	0,94	0,73	-0,21	1,74	1,33	-0,41
26.	Ujazd	0,521	0,512	3,04	2,37	-0,67	4,18	3,00	-1,18	0,86	0,91	0,05	2,01	1,70	-0,31
27.	Zdzieszowice	0,520	0,499	3,52	3,17	-0,35	1,96	2,47	0,51	1,55	1,25	-0,30	1,38	1,07	-0,31
28.	Radłów	0,518	0,507	3,76	3,25	-0,51	1,35	1,75	0,40	1,01	0,84	-0,17	1,83	1,66	-0,17
29.	Polska Cerekiew	0,515	0,508	5,47	4,42	-1,05	0,87	0,80	-0,07	1,10	0,99	-0,11	1,27	1,42	0,15
30.	Kluczbork	0,504	0,514	4,24	3,57	-0,67	3,47	4,10	0,63	1,34	1,43	0,09	0,95	1,03	0,08
31.	Jemielnica	0,497	0,490	2,91	2,44	-0,47	2,79	2,65	-0,14	1,14	1,23	0,09	2,58	2,03	-0,55
32.	Popielów	0,493	0,461	4,81	3,56	-1,25	2,21	1,57	-0,64	1,56	1,07	-0,49	2,17	1,93	-0,24
33.	Skarbimierz	0,493	0,485	6,32	4,69	-1,63	4,49	4,09	-0,40	0,81	0,92	0,11	1,60	1,35	-0,25
34.	Dobrodzień	0,489	0,498	3,16	2,53	-0,63	4,05	3,81	-0,24	0,88	0,99	0,11	2,58	2,96	0,38
35.	Gorzów Śl.	0,488	0,486	4,26	3,70	-0,56	1,47	1,48	0,01	0,98	1,03	0,05	2,49	2,22	-0,27
36.	Cisek	0,487	0,497	3,37	3,09	-0,28	4,17	4,03	-0,14	1,56	1,28	-0,28	1,36	1,80	0,44
37.	Zębowice	0,485	0,483	3,57	3,50	-0,07	7,21	6,30	0,91	1,38	1,12	-0,26	1,78	1,76	-0,02
38.	Namysłów	0,482	0,474	5,76	4,84	-0,92	4,52	4,45	-0,07	1,14	0,95	-0,19	1,55	1,55	0,00
39.	Lubsza	0,481	0,465	7,43	5,63	-1,80	5,00	4,03	-0,97	0,92	0,98	0,06	1,78	1,32	-0,46
40.	Tułowice	0,477	0,468	4,75	4,08	-0,67	2,84	3,22	0,38	1,72	1,45	-0,27	1,62	1,51	-0,11
41.	Nysa	0,476	0,467	6,24	4,91	-1,33	5,87	5,46	-0,41	1,43	1,38	-0,05	1,33	1,23	-0,10

Lp.	Gmina	Wskaźnik wzorca rozwoju w 2014 r. (stopień zagrożenia ubóstwem)	Wskaźnik wzorca rozwoju w 2013 r. (stopień zagrożenia ubóstwem)	Wskaźnik bezrobocia		Różnica	Wskaźnik liczby osób w rodzinach objętych pomocą społeczną								
				Liczba bezrobotnych do l. mieszkańców			z tytułu ubóstwa		Różnica	w rodzinach niepełnych		Różnica	w rodzinach wielodzietnych		Różnica
				2013 r.	2014 r.	2014/2013	2013 r.	2014 r.	2014/2013	2013 r.	2014 r.	2014/2013	2013 r.	2014 r.	2014/2013
42.	Pawłowiczki	0,475	0,496	4,36	4,13	-0,23	4,65	5,21	0,56	0,97	1,23	0,26	1,59	1,69	0,10
43.	Głucholązy	0,474	0,481	6,61	5,52	-1,09	5,34	5,54	0,20	1,21	1,32	0,11	1,10	1,19	0,09
44.	Korfantów	0,472	0,452	5,85	4,55	-1,30	3,49	3,08	-0,41	1,20	1,17	-0,03	2,68	1,81	-0,87
45.	Brzeg	0,471	0,456	6,90	4,88	-2,02	5,26	5,08	-0,18	1,40	1,43	0,03	1,57	1,34	-0,23
46.	Murów	0,471	0,476	4,64	4,05	-0,59	4,42	4,90	0,48	1,26	1,47	0,21	1,71	1,63	-0,08
47.	Kietrz	0,471	0,462	6,77	5,65	-1,12	5,88	5,43	-0,45	0,82	0,80	-0,02	2,44	2,02	-0,42
48.	Krapkowice	0,468	0,468	4,46	4,00	-0,46	4,64	4,41	-0,23	1,74	1,62	-0,12	1,62	1,65	0,03
49.	Olszanka	0,466	0,461	7,03	5,30	-1,73	3,09	4,33	1,24	0,86	0,83	-0,03	2,43	2,50	0,07
50.	Łubniany	0,464	0,555	3,03	2,64	-0,39	3,07	2,20	-0,87	0,52	1,82	1,30	1,87	3,46	1,59
51.	Świerczów	0,461	0,423	7,41	6,12	-1,29	8,35	8,44	0,09	1,47	0,57	-0,90	4,47	4,26	-0,21
52.	Skoroszyce	0,460	0,472	5,78	5,22	-0,56	7,04	6,19	-0,85	0,80	0,95	0,15	2,38	2,40	0,02
53.	Kędzierzyn-Koźle	0,455	0,453	5,60	4,51	-1,09	5,26	4,57	-0,69	1,62	1,51	-0,11	1,87	2,11	0,24
54.	Byczyna	0,454	0,442	5,77	4,64	-1,13	4,33	4,14	-0,19	1,61	1,39	-0,22	2,62	2,31	-0,31
55.	Wołczyn	0,453	0,440	6,09	4,97	-1,12	3,70	3,40	-0,30	1,59	1,33	-0,26	2,67	2,39	-0,28
56.	Lubrza	0,448	0,440	6,96	6,47	-0,49	4,74	4,34	-0,40	1,81	1,63	-0,18	1,97	1,58	-0,39
57.	Łambinowice	0,448	0,440	5,67	4,64	-1,03	7,60	7,45	-0,15	1,61	1,33	-0,28	2,74	2,80	0,06
58.	Głubczyce	0,443	0,445	6,70	5,89	-0,81	7,69	7,37	-0,32	1,34	1,32	-0,02	2,22	2,39	0,17
59.	Paczków	0,442	0,436	7,61	6,36	-1,25	6,79	6,08	-0,71	1,36	1,37	0,01	2,54	2,19	-0,35
60.	Grodków	0,441	0,434	8,98	6,70	-2,28	6,32	5,91	-0,41	1,62	1,69	0,07	1,91	1,78	-0,13
61.	Lewin Brzeski	0,437	0,418	7,91	6,00	-1,91	4,54	2,48	-2,06	2,46	1,84	-0,62	2,99	2,52	-0,47
62.	Pakosławice	0,437	0,427	7,32	5,30	-2,02	12,87	11,10	-1,77	1,88	1,75	-0,13	2,61	2,57	-0,04
63.	Pokój	0,435	0,434	6,67	5,97	-0,70	6,74	6,74	0,00	1,66	1,61	-0,05	2,60	2,56	-0,04

Lp.	Gmina	Wskaźnik wzorca rozwoju w 2014 r. (stopień zagrożenia ubóstwem)	Wskaźnik wzorca rozwoju w 2013 r. (stopień zagrożenia ubóstwem)	Wskaźnik bezrobocia		Różnica 2014/2013	Wskaźnik liczby osób w rodzinach objętych pomocą społeczną								
				Liczba bezrobotnych do l. mieszkańców			z tytułu ubóstwa		Różnica	w rodzinach niepełnych		Różnica	w rodzinach wielodzietnych		Różnica
				2013 r.	2014 r.		2013 r.	2014 r.	2014/2013	2013 r.	2014 r.	2014/2013	2013 r.	2014 r.	2014/2013
64.	Baborów	0,434	0,441	7,04	6,00	-1,04	8,91	8,32	-0,59	1,88	2,37	0,49	1,72	1,96	0,24
65.	Branice	0,432	0,435	6,75	5,37	-1,38	11,07	12,32	1,25	1,48	1,93	0,45	2,79	2,81	0,02
66.	Niemodlin	0,428	0,416	7,48	5,53	-1,95	9,95	8,29	-1,66	2,53	2,18	-0,35	3,19	2,86	-0,33
67.	Kamiennik	0,427	0,411	6,27	5,30	-0,97	1,98	1,16	-0,82	4,02	2,65	-1,37	6,00	5,47	-0,53
68.	Prudnik	0,427	0,425	8,13	7,00	-1,13	4,31	4,08	-0,23	2,13	2,15	0,02	2,38	2,42	0,04
69.	Domaszowice	0,426	0,417	7,82	6,16	-1,66	6,24	3,79	-2,45	2,42	2,04	-0,38	3,08	3,19	0,11
70.	Wilków	0,419	0,412	8,35	6,73	-1,62	12,42	10,24	-2,18	1,78	1,77	-0,01	5,12	4,00	-1,12
71.	Otmuchów	0,417	0,428	6,06	5,08	-0,98	6,91	7,34	0,43	1,94	4,53	2,59	3,44	3,74	0,30
	Wzorzec	x	x	2,35	2,03	-0,32	0,09	0,11	0,02	0,35	0,31	-0,04	0,52	0,49	-0,03